

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eğitimde Sosyal Medyanın Kullanılmasına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi*

Erhan YAYLAK¹
Süleyman İNAN²

Öz

Bu araştırmanın amacı; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim süreçlerinde sosyal medyanın kullanılmasına yönelik görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaçla çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ise MAXQDA 12 programı kullanılmıştır. Araştırma grubu; 2014-2015 eğitim-öğretim yılında “Türkiye Sosyal Bilgiler Zümresi” Facebook Grubu’na üye olan 30 Sosyal Bilgiler öğretmenidir. Bu Sosyal Bilgiler öğretmenlerine, sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanılmasına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla açık uçlu soruların bulunduğu çevrimiçi bir yarı yapılandırılmış form yöneltilmiştir. Araştırmadan elde edilen Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasına yönelik görüşler incelendiğinde; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, öğrencilerin ve öğretmenlerin çoğunun sosyal medya kullandığını, artık hayatın vazgeçilmezi olduğunu, öğrencilerin sosyal medyada boşa zaman geçirmeleri yerine eğitsel amaçlı kullanılabileceğini ve eğitimin etkililiğini artıracaklarını ifade etmişlerdir. Sosyal medyanın ders işlenmesi esnasında dikkati canlı tutabileceği belirtilmiştir. Sosyal medyada yapılan paylaşımlardan faydalanarak derste örnekler verilmesi, öğrencilerin derse ilgisinin dağıldığı anlarda tekrar toparlanması adına olumlu olacağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin hayatında büyük yer kaplayan, çocuk ve gençlerin neredeyse tamamının kullandığı sosyal medya ile öğretmen – öğrenci iletişiminin geliştirilebileceğidir. Bu yöndeki görüşlere göre öğrenci ve öğretmen arasındaki iletişim okul duvarlarından ve eğitim süreçlerinden sıyrılarak daha rahat bir iletişim ortamının yaratılabileceği yönündedir. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında sosyal medyanın eğitimde kullanılmasına yönelik ve gelecek zaman sürecinde yapılacak araştırmalara dair öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, öğretmen, sosyal ağlar, eğitim, sosyal bilgiler.

Investigation of Social Studies Teachers' Opinions on the Use of Social Media in Education

Abstract

The aim of this research is to reveal Social Studies teachers' views about the use of social media in educational processes. For this reason, content analyzing method, one of the qualitative methods, was used in this research. In analyzing the qualitative datas, the MAXQDA 12 programme was used. There search group consists of 30 Social Studies teachers who became members of the facebook group “The Coterie of Turkey Social Studies Teachers”, in the academic year of 2014-2015. An online semi-structured form which had open-ended questions were adressed to

* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında tamamlanan “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eğitimde Sosyal Medyayı Kullanma Düzeyleri ve Görüşleri.” isimli doktora tezinin bir parçasıdır. Ayrıca bu çalışma, 9-11 Mayıs 2018 tarihlerinde Manisa’da düzenlenen “VIII. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi”nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Sorumlu Yazar : ¹Erhan YAYLAK, Dr., Ulukent Ortaokulu, Türkiye, erhanyaylak21@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4612-3041>

²Süleyman İNAN, Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Türkiye, sinan@pau.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1978-2527>

these Social Sciences teachers to determine their views about the use of social media for educational purposes. When the teachers' views about the use of social media in educational processes were analyzed, it was seen that they stated that Social Studies teachers, students and most of the teachers used social media and it was the essential of life, students could use it for educational purposes instead of wasting their time in social media, and it would increase the effectiveness of education. It was also stated that social media could keep students' attentions alive during the lesson. They expressed that giving examples by taking advantage of the posts shared in social media would be positive to redirect students' attentions to the lesson when they were distracted. With social media which is a great part of students' life, almost all children and young people use, the communication between student and teacher can be improved. According to the views in this aspect, the communication between the teacher and the student can get out of the school walls and educational processes, and a more comfortable communication environment can be created. In the view of these findings obtained from their search, suggestions about the use of social media in education and about the studies which will be done in the future time have been offered.

Key Words: Social media, teachers, social networks, education, social studies.

Giriş

Günümüzde hemen hemen her alanda teknoloji kullanımı hızla artmaktadır. Çalışma ortamlarında insan gücünün yerini artık teknoloji almaya başlamıştır. Dolayısıyla öğrencilerin sadece okuryazar olması yeterli olmamaktadır. Ülkelerin yetişmiş insan gücünü sağlayabilmeleri için öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini eğitim kurumlarında kazanmaları gerekir. Bu beceriler: (a) iş birliği ve liderlik; (b) yaratıcılık ve inovasyon, eleştirel düşünme, problem çözme; (c) sosyal sorumluluk, kültürel, evrensel ve çevresel farkındalık; (d) iletişim; (e) yaşam boyu öğrenme, öz-yönlendirme; (f) dijital çağ okuryazarlığıdır (Framework for 21st Century Skills, 2016). Bunun da yolu kuşkusuz bilişim teknolojileri ile zenginleştirilmiş eğitim-öğretim ortamlarının oluşturulmasından ve bilişim teknolojileri eğitiminden geçmektedir (Yıldız ve Seferoğlu, 2013; s.70). Bu bilişim teknolojilerinden biri de sosyal medyadır. Sosyal medya, kullanıcıların internet üzerinde birbirleriyle iletişim kurarak bilgi ve içerik paylaştıkları alan olarak da tanımlanabilir. Sosyal medya, bireylerin sınırları kurallar ile belirlenmiş bir sistem içinde halka açık ya da yarı açık profil oluşturmasına, bağlantılı oldukları diğer kullanıcıların listelerine erişebilmesine, sistemlerindeki paylaşılan bağlantılara erişilmesine ve bu paylaşımlar arasında geçiş yapmasına izin veren web tabanlı servislerdir (Boyd ve Ellison, 2008; s.211).

Eğitim açısından düşünüldüğünde sosyal medya; topluluk ve işbirliği duygusunu teşvik etmektedir. Sosyal medya uygulamaları, kullanıcıların pasif tüketicilerden ziyade yaratıcılar haline geldiği, böylece fikir alışverişinde bulunmalarını ve okuma-yazma alışkanlığı sağlayan bir çevrimiçi ortam yaratmıştır. Sosyal medya ortamları, öğrencilerin kendi kendine öğrenmelerini destekleyen kişisel öğrenme ortamları oluşturmak için idealdir (Laird, 2014; s.18). Sosyal medyayı eğitim ortamlarında kullanmanın birkaç nedeni vardır. Birincisi, sosyal medya, medya özellikleri ve işlevselliği dizisi sayesinde öğrenmeyi geliştirmek ve pedagojik ihtiyaçları karşılamak için potansiyele sahiptir. Daha sonra, birçok öğretmen ve öğrenci sosyal medyayı kişisel ve profesyonel yaşamlarında zaten kullanıyor. Çoğu öğretmen sosyal medyaya aşina olduğundan, eğitimde sosyal medyanın kullanılmasına daha yatkın olabilirler (Joosten, 2012; s.3). Bu araştırmanın amacı da Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı (MEB) devlet okulu ve özel okullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerinden sosyal medyanın eğitimde kullanımına yönelik görüşlerinden hareketle çeşitli çıkarımlarda bulunmaktır.

İletişim, paylaşım ve bağlantı sosyal ağları tanımlayan şeydir, bu onları akran öğrenmenin akışkan ve dinamik doğası için mükemmel kılan şeydir. Sosyal ağlar ile öğrenciler sınıf tartışmalarıyla ilgili bir tartışma forumunda konu, bir kişinin duvarında yorum, yararlı bir video veya link gönderimi yoluyla olsun, keşiflerini sürekli olarak paylaşabilir. Bu nedenle sosyal ağlar, öğrencilerin bir konu hakkında bilgilerinin gelişmesi için sürekli olarak birbirleriyle etkileşime girmelerini gerektiren

sınıf içi projeler için uygundur (Poore, 2013; s.82-83). Sosyal medyanın eğitimde kullanılması ile ilgili literatür incelendiğinde; Kabilan, Ahmad ve Abidin'in (2010) yaptıkları araştırmada; öğrencilerin dil öğretimine Facebook'un çevrimiçi ortam olarak kullanımının katkı sağladığına inandıklarını ve dil öğrenirken Facebook kullanımını anlamlı buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Wang ve Lin'in (2013) araştırmasına göre; öğretim yöntemlerinde Facebook kullanımı, öğrencilerin daha iyi notlar almasına, sınıf içerisinde daha katılımcı olmasına ve lisans eğitimi deneyiminde daha çok ilgilenilmesine yardımcı olmuştur. Hung ve Yuen (2010) araştırmalarının bulgularında; katılımcıların çoğunluğunun sosyal bağlantılığı güçlü duygular geliştirmiş olduğunu ve sosyal ağ sitelerinin ek bir araç olarak kullanıldığı durumlarda, öğrencilerin kendi öğrenme deneyimleri ile ilgili ifadelerinde olumlu duygular geliştirdiğini belirtmişlerdir. Sosyal medyanın eğitimde kullanılması ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; yurt dışında yapılan araştırmalar ağırlıkta olduğu görülmektedir. Yapılan bu araştırmaların çoğunluğunda; sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasının olumlu sonuçlar ortaya çıkardığı sonucuna varılmıştır.

Sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılabilmesi için öğretmenlerinde teknolojik pedagojik alan yeterliliklerinin olması gerekmektedir. Bu yeterlilikleri öğretmen eğitiminde sağlayan derslerden en önemlisi ise, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersidir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerine sahip olabilmesi için öğretmen eğitimi sürecinde aldığı Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersinin 21. yüzyılın ihtiyaçlarını karşılar düzeyde olması gerekmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılmasıyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılmasını yararlı buldukları ancak kendilerinin kullanmadıklarını belirten sonuçlara ulaşılmaktadır (Erdemir, Bakırcı ve Eydurur, 2009; s.105). Diğer yandan günümüzde öğrenciler teknolojinin içinde doğdukları için (Dijital Yerli) bilgi ve iletişim teknolojilerini çok sık kullanmakta olup sosyal medya öğrenciler için hayatlarının bir parçası haline gelmiştir. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın 2013 yılında yaptığı "*Gençlik ve Sosyal Medya Araştırma Raporu*"nda gençlerin %86'sı sosyal medyaya günde en az bir kere; %72'si ise her gün birkaç kere bağlanmaktadır. Her üç gençten birisi sosyal medyada en az üç saat geçirmektedir. Özellikle 15-17 yaş grubu, bekârlar ve ortaöğretim ve altı mezunlarda bu oran daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Gençlik ve Sosyal Medya Araştırma Raporu, 2013). Gençler sosyal medyada bu kadar zaman geçirirken, sosyal medyanın olumsuz etkilenmektedirler. Öğretmenler, öğrencilerin sosyal medya kullanımını eğitim faaliyetlerinin içine dâhil edebilirlerse, öğrenciler sosyal medyanın olumsuz etkilerinden de o kadar korunabilir. Öğrenciler sosyal medyada daha kaliteli zaman geçirebilirler. Bu nedenle öğretmenler bu teknolojilerin etki ve potansiyellerini dikkate almalı, yeni neslin yeterliliklerini ve davranış şekillerini göz önüne almalı ve dijital dünyada olup bitenden haberdar olarak bu ortamlardan amaçları doğrultusunda yararlanma yoluna gitmelidirler (Arslan, 2015; s.193). Yapılan bu çalışma ile sosyal medya araçlarının Sosyal Bilgiler öğretiminde öğrenciler ve öğretmenler tarafından kullanılması, öğretmenlerin sosyal medya araçlarını eğitim faaliyetlerinde kullanımında Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersinin önemi açısından alan yazınına önemli katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitimde süreçlerinde sosyal medya kullanımına yönelik görüşlerini incelemektir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, sosyal medyanın eğitimde kullanımına yönelik görüşleri nelerdir?
2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, sosyal medyanın eğitimde kullanımına yönelik görüşleri;
 - a) Cinsiyete,
 - b) Görev yapılan bölgeye,

- c) Öğrenim durumuna,
- d) Görev yerleşim şekline,
- e) Meslekî kıdeme göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma modeli (deseni), araştırmanın sorularını cevaplamak ya da hipotezlerini test etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen bir plandır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün ve Demirel, 2009, s.188). Bu çalışmada; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımına yönelik görüşlerini belirleme amacı ile Fenomenolojik (Olgubilim) araştırma deseni kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırma; farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular, yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008; s.72). Fakat fenomenolojik bir çalışma insanların tecrübe ettikleri şeyi nasıl betimledikleri ve tecrübe ettikleri şeyi nasıl tecrübe ettiklerine yoğunlaşır (Patton, 2014; s.107). Fenomenolojik araştırma birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamını tanımlar (Creswell, 2015; s.77). Bu araştırmanın da amacı da; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımına yönelik görüşlerinin derinlemesine incelenmesidir.

Araştırma Grubu

Araştırmanın örnekleme türü ölçüt örneklemedir. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Karasar, 2008, s.112). Ölçüt örneklemin mantığı, kalite güvence çalışmalarında olağan bir strateji olan, daha önceden belirlenmiş bazı önem ölçütlerini karşılayan tüm durumları çalışma ve gözden geçirmektir (Patton, 2014, s.238). Bu bağlamda verilerin toplanması için katılımcılar seçilirken, Sosyal Bilgiler öğretmeni olmaları, Türkiye’de görev yapmaları, “*Türkiye Sosyal Bilgiler Zümresi*” Facebook grubuna üye olması, internet ve sosyal ağları temel kullanım bilgisine sahip oldukları bilinmektedir. Araştırmanın verileri 2014-2015 eğitim-öğretim yılı içerisinde, “*Türkiye Sosyal Bilgiler Zümresi*” Facebook grubuna üye olan, araştırmaya katılımda istekli Sosyal Bilgiler öğretmenleri arasından elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış formu; meslek, yaş, cinsiyet ya da eğitim düzeyi gözetenmeksizin ulaşılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin doldurması beklenmiştir. Çalışmaya katılan bireylerde tamamen gönüllülük esaslı gözetilmiş, çalışmaya katılmak için herhangi bir ödül ya da zorunluluk ortaya koyulmamıştır. Çalışma grubunun cinsiyet bilgilerine ilişkin sayısal veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. *Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine İlişkin Sayısal Veriler*

Gruplar	N	%
Kadın	14	46.66
Erkek	16	53.33
Toplam	30	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya 30 Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yüzde 46,6’sı erkek, yüzde 53,3’ü ise kadındır. Bu durum; araştırmaya katılan kadın ve erkek Sosyal Bilgiler öğretmeni sayısının birbirine yakın olduğunu göstermektedir. Çalışma grubunun görev yaptıkları bölgelere ilişkin sayısal veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görev Yapılan Bölgeye İlişkin Sayısal Veriler

Bölgeler	N	%
Marmara Bölgesi	9	30
Ege Bölgesi	12	40
Akdeniz Bölgesi	1	3.33
İç Anadolu Bölgesi	1	3.33
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	5	16.66
Doğu Anadolu Bölgesi	1	3.33
Karadeniz Bölgesi	1	3.33
Toplam	30	100

Araştırmaya katılanların yüzde 40'ı Ege Bölgesi'nde görev yapmaktadır. Yüzde 30'u Marmara Bölgesi'nde, yüzde 16,6'sı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, yüzde 3,3'ü Doğu Anadolu Bölgesi'nde, yüzde 3,3'ü İç Anadolu Bölgesi'nde, yüzde 3,3'ü Karadeniz Bölgesi'nde ve diğer yüzde 3,3'ü ise Akdeniz Bölgesi'nde görev yapmaktadır. Tablo 2 incelendiğinde; araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, görev yeri bölgesi olarak Marmara ve Ege Bölgesi'nde kümelenildiği görülmektedir. Diğer bir kümelenme ise; en az katılımcıların Akdeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde yer almasıdır. Çalışma grubunun öğrenim durumlarına ilişkin sayısal veriler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenim Durumlarına İlişkin Sayısal Veriler

Öğrenim Durumu	N	%
Lisans	27	90
Lisansüstü	3	10
Toplam	30	100

Araştırmaya katılanların yüzde 90'ı lisans, yüzde 10'u ise lisansüstü öğrenim düzeyine sahiptir. Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 1/10 oranında lisansüstü öğrenim aldıkları görülmektedir. Geriye kalan 9/10 oranındaki Sosyal Bilgiler öğretmeninin en az lisans programından mezun olduğu görülmektedir. Çalışma grubunun görev yaptıkları okulların konumlarına ilişkin sayısal veriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görev Yapılan Yerleşim Yerine İlişkin Sayısal Veriler

Yerleşim Şekli	N	%
İl Merkezi	11	36.66
İl Merkezine Bağlı Köy/Kasaba	3	10
İlçe Merkezi	9	30
İlçe Merkezine Bağlı Köy/Kasaba	7	23.33
Toplam	30	100

Araştırmaya katılanların görev yaptıkları okulların konumuna bakıldığında yüzde 36,6'sının il merkezinde, yüzde 30'unun ilçe merkezinde, yüzde 23,3'ünün ilçe merkezine bağlı köy ya da kasabada, yüzde 10'unun ise il merkezine bağlı köy ya da kasabada görev yaptığı görülmektedir. Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin il merkezi, ilçe merkezi ve ilçe merkezine bağlı köy/kasaba yerleşim şeklinde bir kümelenme olduğu görülmektedir. Çalışma grubunun kıdem bilgilerine ilişkin sayısal veriler Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine İlişkin Sayısal Veriler

Mesleki Kıdem	N	%
1-5 Yıl	17	56.66
6-10 Yıl	11	36.66
11-15 Yıl	1	3.33
16-20 Yıl	-	-
20 Yıl ve Üzeri	1	3.33
Toplam	30	100

Araştırmaya katılanların yüzde 56,6'ü mesleklerinin ilk 5 yılı içerisindeydi. Yüzde 36,6'sı 6 ila 10 yıllık kıdeme sahipken yüzde 3,3'ü 11 ila 15 yıllık, yüzde 3,3'ü 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahiptir. Araştırmaya 16-20 yıl kıdeme sahip Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmamıştır. Tablo 5 incelendiğinde; katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemleri değişkeninde “1-5” ve “6-10” yıllar arasında bir kümelenme olduğu görülmektedir. Bu durum; araştırma grubunun meslekî yaşamlarının başlarında olduğunu göstermektedir.

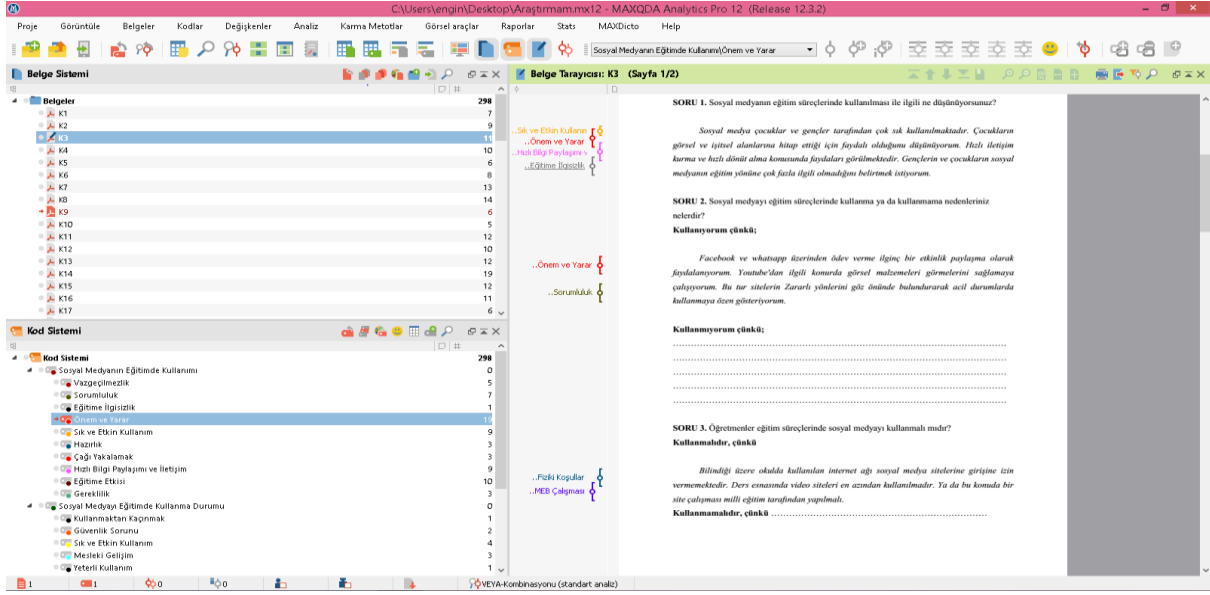
Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada; Sosyal Bilgiler öğretmenlerine, sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanılmasına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemi olarak açık uçlu soruların bulunduğu bir yarı yapılandırılmış form yöneltilmiştir. Açık uçlu formu ise alan yazında “*open-ended questions*” ya da “*open-ended survey*” şeklinde geçen ve nitel alanda veri toplama amacıyla kullanılan tekniklerden birisidir. Bu yöntemde, görüşmede olduğu gibi katılımcıların sorulara yanıt vermesi istenmektedir. Bu yanıtlar sesli olarak değil, yazılı olarak verilmektedir (Creswell, 2009). Bu bağlamda görüşme Stewart ve Cash'e (1985) göre; önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayanan, karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008; s.119). Görüşme tekniği kendi içinde; yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış görüşme olarak ayrılmaktadır. Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Ancak katılımcılar yarı yapılandırılmış formu çevrimiçi doldurmuşlardır. Yarı yapılandırılmış formun kapsam geçerliğini sağlamak amacı ile hazırlanan yarı yapılandırılmış form, alan uzmanı kişilerin değerlendirmesine sunulmuş ve alınan görüşler doğrultusunda form üzerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış formun araştırma grubu katılımcılarına uygulanabilmesi için Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'ne, araştırma için gerekli izinin alınması konusunda dilekçe verilmiştir. Söz konusu dilekçeye istinaden Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından araştırma için gerekli izin verilmiştir. Hazırlanan formlar Türkiye'nin yedi bölgesinde görev yapan otuz (30) Sosyal Bilgiler öğretmenine uygulanmıştır. Bu araştırma grubu “*Türkiye Sosyal Bilgiler Zümresi*” Facebook grubuna üye olan istekli Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden seçilmiştir. Veriler, grup yöneticisinin yardımlarıyla çevrimiçi olarak elde edilmiştir. Çevrimiçi toplanan verilerden yola çıkılarak gerekli görülen durumlarda bire bir görüşmeler de yapılmıştır. Elde edilen verilerden yarı yapılandırılmış formlara her bir öğretmen için numara verilerek kodlanmış, ardından kategorize edilerek ayrılmıştır. Diğer aşamada ise temalar yarı yapılandırılmış formdaki sorulara göre belirlenmiştir. Son olarak ise temalara bağlı kalınmak suretiyle istatistiksel veriler oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Fenomonolojik araştırma yöntemi dâhilinde Sosyal Bilgiler öğretmenlerine uygulanan, eğitimde sosyal medya kullanımı yarı yapılandırılmış form ile elde edilen verilere, araştırmanın sistematik ve tarafsız bir biçimde yürütülmesi amacıyla içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi için MAXQDA programı kullanılmıştır. Öncelikle verilerde kodlama işlemi yapılmıştır. Bu işlem için

veriler birkaç kez okunmuş ve kodlamalar tekrar yapılmıştır. Verilerin analizi sürecinde katılımcılar için (K) kısaltma kullanılmıştır. Nitel araştırmada üç tür kodlama biçimi vardır. Bunlar; daha önceden belirlenmiş temalara göre yapılan kodlama, verilerden çıkarılan temalara göre yapılan kodlama ve genel bir çerçeve içinde yapılan kodlamadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu araştırmada yarı yapılandırılmış formdaki sorular esas alınarak “*daha önceden belirlenmiş temalara göre yapılan kodlama*” türü kullanılmıştır. Kodlama aşamasından sonra ortaya çıkan tema ve kodların sunumunda tablolar kullanılmıştır. Ayrıca her temanın kendi içerisindeki önemli farklılık arz eden değişkenler ayrıntılı bir şekilde incelenerek, karşılaştırma yapılarak yorumlanmıştır. MAXQDA nitel veri analiz programından bir görüntü Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. MAXQDA nitel veri analiz programından bir görüntü.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin doldurduğu yarı yapılandırılmış formlardan elde edilen verilerin analizleri sonucunda temalar ve bu temalara ait kodlar oluşturulmuştur. Bu tema ve kodlar ayrıntılı bir şekilde analiz edilip yorumlanmıştır.

Tema 1: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Medyanın Eğitimde Kullanılması Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerine, yarı yapılandırılmış formda “*Sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılması hakkında ne düşünüyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Verilen yanıtlar birçok kez okunduktan sonra analiz edilmiştir. Bu analizler sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasına ilişkin kodların frekans ve yüzdeleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Medyanın Eğitimde Kullanımı Temasının Kodlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

Tema	Kodlar	f	%
Sosyal Medyanın Eğitimde Kullanımı	Önem ve Yarar	19	27.54
	Eğitime Etkisi	10	14.49
	Hızlı Bilgi Paylaşımı ve İletişim	9	13.04
	Sık ve Etkin Kullanım	9	13.04
	Sorumluluk	7	10.14
	Vazgeçilmezlik	5	7.25
	Çağı Yakalamak	3	4.35
	Gereklilik	3	4.35
	Hazırlık	3	4.35
	Eğitime İlgisizlik	1	1.45
	Toplam	69	100.00

Tablo 6 incelendiğinde; “önem ve yarar” koduna ilişkin (19) ifade, “eğitime etkisi” koduna ilişkin (10) ifade, “hızlı bilgi paylaşımı ve iletişim” ve “sık ve etkin kullanım” kodlarına ilişkin (9) ifade, “sorumluluk” koduna ilişkin (7) ifade, “vazgeçilmezlik” koduna ilişkin (5) ifade olduğu görülmektedir. Bu kodların en sık kullanılan ifadeler olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların verdiği yanıtlardan elde edilen bulgulara göre; Sosyal Bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasına ilişkin olumlu görüşler vermişlerdir. Kodlara göre en çok “önem ve yarar” ifadesi vurgulanmıştır. Bu kod ile bağlantısı en güçlü “sık ve etkin kullanım” kodudur. Yani Sosyal Bilgiler öğretmenleri günümüzde sosyal medyanın çok sık ve etkin kullanıldığını ve bunun da özellikle eğitim süreçlerinde yararlı bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu kodlara örnek ifadeler;

(K11) “Sosyal medyanın öğrenen yaşamındaki etkisi düşünüldüğünde hem eğitimcilerin hem de planlayıcıların sosyal medya olanaklarını tanımaları ve öğretimi desteklemek ve zenginleştirmek amacıyla kullanmaları bu nedenle önemli görülmektedir. Her açıdan insana gerekli birçok bilgiyi ve olanağı sağladığı için eğitim ortamlarında kullanılması faydalı olacaktır.” **(K6)** “Çocukların hepsi öğretmenlerin birçoğunun sosyal medyayı çok sık kullanmaları nedeniyle çok önemli olduğunu düşünüyorum.” **(K28)** “Öğrenciler de sosyal medyayı yoğun olarak takip ettikleri için sosyal medyayı eğitimde kullanmak akıllıca bir iştir.” **(K8)** “Sosyal medya günümüz teknolojisinde vazgeçilmez hale gelmiştir. Durum böyleyken sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılması çok yararlı olacaktır. Hatta öğrencilerin sosyal medyada boşa zaman kaybetmelerini önler. Eğitimde aktif olarak kullanılması hususunda gerekli girişimler bir an önce yapılmalı diye düşünüyorum.”

Sosyal medya hayatımızın bir parçası hatta vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Sosyal medyanın eğitimde kullanılmasının artık bir gereklilik olduğu düşünülmektedir. “Önem ve yarar” ve “sık ve etkin kullanım”, kodları aralarındaki kadar güçlü bağ olmasa da “vazgeçilmezlik” ve “gereklilik” kodları ile bağlantılıdır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu durum için görüşleri şöyledir;

(K25) “Gündelik yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelen teknolojik gelişmeleri eğitim ortamlarına aktarılmaması neredeyse imkânsızdır.” **(K13)** “Öğrencilerin aktif olarak bulunduğu ve kendilerini ifade ettikleri, duygularını paylaştıkları ve artık yaşamlarının vazgeçilmez bir unsuru olan sosyal medya eğitim sürecinde artık vazgeçilmez bir unsur. Bunun çok önemli ve gerekli olduğunu düşünüyorum.” **(K8)** “Sosyal medya günümüz teknolojisinde vazgeçilmez hale gelmiştir.” **(K18)** “Yeni nesil daha da içinde ve ilgisinde. Dolayısıyla sosyal medya eğitim süreçlerinde kullanılması gerektiğini düşünüyorum.”

Yanıtlar incelendiğinde araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri; çocukların ve öğretmenlerin çoğunun sosyal medya kullandığını, artık hayatın vazgeçilmezi olduğunu, öğrencilerin sosyal medyada boşa zaman geçirmeleri yerine eğitsel amaçlı kullanılabilceğini ve eğitimin etkililiğini artıracığını, sosyal medyanın ders işlenmesi esnasında dikkati canlı tutabileceğini belirtmiştir. Sosyal medyada yapılan paylaşımlardan faydalanarak derste örnekler verilmesinin, öğrencilerin derse ilgisinin dağıldığı anlarda tekrar toparlanması adına olumlu olacağını belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal medyanın “*eğitime etkisi*” kodu ile ilgili görüşler şöyledir;

(K1) “Günümüz teknolojisinin ulaştığı boyut göz önünde tutulacak olursa sosyal medya öğrencilerin dikkat ve ilgisini canlı tutabilmek için, onlarla onlar gibi iletişim kurabilmek için eğitim ortamlarına uygulanabilir.” (K4) “Öğrencinin dikkatini çekme, derse katılımını sağlama ve derse olan ilgisini artırma açısından sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasını olumlu buluyorum.” (K7) “Kullanılabilir, çünkü sosyal medya çocuk, yetişkin herkesin hayatında sağlam bir yer edinmiş durumda. Ve bu platformların sadece sözünün geçmesi bile öğrencilerin dikkatini fazlasıyla çekiyor. Eğitimde amaca ulaşmak için her yol mubahtır diye düşünüyorum. Ancak Sosyal medya üzerinden öğrencilerle etkileşime girilecekse öncelikle öğrencilerin bu konuda eğitilmesi gerekiyor. Bazen durmaları gereken yeri bilmiyorlar.” (K9) “Sosyal medya özellikle branşımız alakalı bazı konularda öğrenimin kolaylaşmasını öğrencilerin derse daha ilgili olmasını sağlamaktadır.”

Bir diğer görüş, öğrencilerin hayatında büyük yer kaplayan ve çocuklarla gençlerin neredeyse tamamının kullandığı sosyal medya ile öğretmen-öğrenci iletişiminin geliştirilebileceğidir. Bu yöndeki görüşler; öğrenci ve öğretmen arasındaki iletişim okul duvarlarından ve eğitim sürelerinden sıyrılarak hızlı bilgi paylaşımı ve iletişim ortamının yaratılabildiği yönündedir. Katılımcıların “*hızlı bilgi paylaşımı ve iletişim*” koduna ilişkin görüşler şöyledir;

(K1) “Günümüz teknolojisinin ulaştığı boyut göz önünde tutulacak olursa sosyal medya öğrencilerin dikkat ve ilgisini canlı tutabilmek için, onlarla onlar gibi iletişim kurabilmek için eğitim ortamlarına uygulanabilir.” (K2) “Eğitime uygun kullanılırsa bilgi alışverişinin hızlı olacağını düşünüyorum.” (K3) “Sosyal medya çocuklar ve gençler tarafından çok sık kullanılmaktadır. Çocukların görsel ve işitsel alanlarına hitap ettiği için faydalı olduğunu düşünüyorum. Hızlı iletişim kurma ve hızlı dönüt alma konusunda faydaları görülmektedir. Gençlerin ve çocukların sosyal medyanın eğitim yönüne çok fazla ilgili olmadığını belirtmek istiyorum.”

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri eğitimde çağı yakalamak adına sosyal medyanın eğitimde kullanılmasını olumlu ve yararlı bulmuşlardır. Yapılan analizler sonucunda “*eğitime etkisi*” ve “*çağı yakalamak*” kodları arasında bağlantı olduğu saptanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitimde sosyal medya kullanımının “*çağı yakalamak*” koduna ilişkin görüşler şöyledir;

(K21) “Çocukların ilgisini artırmak, onları daha iyi anlamak, çağa ayak uydurmak adına kullanılabilir.” (K21) “Eğitim ve öğretimi okul duvarlarına hapsedmekten kurtaran müthiş bir yenilik.” (K29) “Sosyal medyanın kullanılması eğitim süreçlerinde her zaman etkili bir uygulamadır ve çağda dünyada tasvip edilen metotlar arasında yer almaktadır.”

Sosyal medyanın eğitimde kullanılması pek yaygın olmadığından araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri, sosyal medyanın eğitimde kullanılmadan önce kurumların, Millî Eğitim Bakanlığı'nın, öğretmenlerin bu konuda hazırlık yapmaları ve eğitim görmeleri ile ilgili görüşler bildirmiştir. Katılımcıların “*hazırlık*” koduna ilişkin görüşlere örnek olarak;

(K2) “Eğitime uygun kullanılırsa bilgi alışverişinin hızlı olacağını düşünüyorum ama bunun için gerekli alt yapının hazırlanması ve koşulların iyileştirilmesi lazım, denek grubunda sürece etkili bir şekilde dâhil edilmesi gerekir.” **(K7)** “Eğitimde amaca ulaşmak için her yol mubahtır diye düşünüyorum. Ancak sosyal medya üzerinden öğrencilerle etkileşime girilecekse öncelikle öğrencilerin bu konuda eğitilmesi gerekiyor. Bazen durmaları gereken yeri bilmiyorlar.” **(K8)** “Eğitimde aktif olarak kullanılması hususunda gerekli girişimler bir an önce yapılmalı diye düşünüyorum.”

Genel olarak sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımını hakkında olumlu görüş bildirilmesine rağmen, birtakım öğretmenler ise duruma ihtiyatlı yaklaşmış ve sosyal medyanın sorumlu bir şekilde kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu duruma ilişkin görüşler ise şöyledir;

(K4) “Etkili ve kontrollü kullanıldığında öğrencilerin ilgisini çekeceğinden dolayı faydalı olacağını düşünüyorum. Tabii sınırsız ve kolay olduğundan kaynaklı kontrolü de zor olacaktır. Öğrencinin dikkatini çekme, derse katılımını sağlama ve derse olan ilgisini artırma açısından sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasını olumlu buluyorum.” **(K5)** “Belirli kriterleri uyulması koşuluyla olumlu buluyorum.” **(K14)** “Sosyal medya eğitim süreçlerinde kullanılabilir. Günümüzde küçükten büyüğe birçok insan sosyal medyada vakit geçiriyor. İnsanların sosyal medyayı daha faydalı yönlerini açığa çıkaracak şekilde kullanmaları gerektiğini düşünüyorum.” **(K24)** “Eğitsel amaçlı olarak farklı bilgilerin kişilere ulaştırılmasında, bilgiye kolay ulaşma, bakış açılarının geliştirmesinde, kamuoyu oluşturulmasında, bir nevi kaynak ve materyaller ve paylaşımlar için kolay bir yöntem olduğunu ancak birtakım dezavantajlara da yol açabileceğini düşünmekteyim.” **(K26)** “Günümüzde özellikle her yaş grubuna hitap eden sosyal medyanın bir öğretmen gözetiminde kullanılmasını oldukça faydalı buluyorum.”

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin verdiği yanıtlar analiz edildiğinde genel olarak sosyal medyanın eğitimde kullanılmasını olumlu ve yararlı buldukları söylenebilir. Ancak bir katılımcının olumsuz görüş belirttiği anlaşılmıştır. Bu katılımcı öğrencilerin sosyal medyayı etkin kullandıkları halde eğitim amaçlı kullanmalarına ilgilerinin olmadığını belirtmiştir. Katılımcının “eğitime ilgisizlik” koduna ilişkin görüşü şöyledir;

(K3) “Gençlerin ve çocukların sosyal medyanın eğitim yönüne çok fazla ilgili olmadığını belirtmek istiyorum.”

Nitel araştırmanın “sosyal medyanın eğitimde kullanımı” teması incelendiğinde; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitimde sosyal medya kullanımını önemli ve yararlı bulduklarını ifade ettikleri görülür. 21. yüzyıl becerilerinden olan teknoloji ve bilgi okuryazarlığı el alındığında; doğru bilgiye ulaşmanın önemli ve gerekli olduğunu, hızlı bilgi paylaşımının yanında öğrencilerle ve velilerle olan iletişimi artırdığı için eğitime olumlu etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir. Çünkü öğrenci, öğretmen ve aile ile olan iletişim, eğitimin etkililiğini artırmaktadır. Teknoloji hızla gelişmekte ve hemen hemen her alanda etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Bu yüzden sosyal medyanın eğitimde kullanımının önemi artmış ve milyonlarca insanın kullandığı sosyal medyanın eğitimde kullanılması vazgeçilmez bir hâl almıştır. Öğrenciler okul dışında sosyal medyayı çok sık ve etkin fakat bilinçsiz bir şekilde kullanmaktadır. Sosyal medyada geçirilen kalitesiz zamanı en aza indirebilmek adına sosyal medya kullanımı eğitim süreçlerine dâhil edilirse hem sosyal medyada geçirilen kaliteli zaman artırılır hem de öğrencilerin eğitimi desteklenmiş olur. Bu bağlamda araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasına ilişkin olumlu görüşler belirtmişlerdir.

Tema 2: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Medyayı Eğitimde Kullanma Durumu Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Katılımcı öğretmenlere “*Sosyal medyayı öğretim sürecinde kullanma ya da kullanmama nedeniniz nedir?*” sorusu yöneltilmiştir. Genel olarak katılımcıların sosyal medyayı kullandıklarını belirttikleri görülmüştür. Tablo 7’de Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitimde sosyal medyayı kullanma ve kullanmama yanıtlarına ilişkin sayısal veriler verilmiştir.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eğitimde Sosyal Medyayı Kullanma ve Kullanmama Yanıtlarına İlişkin Sayısal Veriler

Kullanma Durumu	N
Kullanıyorum	25
Kullanmıyorum	10
Toplam	35

Araştırmaya otuz (30) Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Ancak tablo 7 incelendiğinde; toplam otuz beş (35) yanıt verildiği görülmektedir. Bu durumun sebebi; araştırmaya katılan beş (5) Sosyal Bilgiler öğretmenin, sosyal medyayı eğitimde hem kullanma hem de kullanmama nedenlerini birlikte belirtmeleridir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal medyayı kullanma ve kullanmama sebepleri alt başlıklarda ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Yapılan analizler sonucunda; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal medyanın eğitimde kullanma durumu kodlarına ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. “Sosyal Medyanın Eğitimde Kullanma Durumu” Temasının Kodlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

Tema	Kodlar	f	%
Sosyal Medyayı Eğitimde Kullanma Durumu	Eğitime Etkisi	16	26.67
	Hızlı Bilgi Paylaşımı ve İletişim	10	16.67
	Önem ve Yarar	8	13.33
	Sorumluluk	7	11.67
	Fiziki Koşullar	6	10.00
	Sık ve Etkin Kullanım	4	6.67
	Mesleki Gelişim	3	5.00
	Gereklilik	2	3.33
	Güvenlik Sorunu	2	3.33
	Kullanmaktan Kaçınmak	1	1.67
	Yeterli Kullanım	1	1.67
	Toplam	60	100.00

Tablo 8 incelendiğinde; “*eğitime etkisi*” koduna ilişkin (16) ifade, “*hızlı bilgi paylaşımı ve iletişim*” koduna ilişkin (10) ifade, “*sorumluluk*” koduna ilişkin (8) ifade, “*önem ve yarar*” koduna ilişkin (7) ifade ve “*fiziki koşullar*” koduna ilişkin (6) ifade olduğu görülmektedir. Bu kodlar en sık kullanılan ifadelerdir. Sosyal medya kullanımının eğitime etkisi konusunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yoğun görüşleri bulunmaktadır. Sosyal medya üzerinde tartışma başlatarak öğrencileri okul saatleri dışında dahi okul ve ders ile ilgili konularda fikir alışverişinde bulunmalarını sağlamalarıdır. Tartışmalara katılımın sağlanması ile öğrencileri hem eğlenerek hem de araştırarak derse karşı motive edebildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca bu yolla öğrencilerin dikkatini derse yoğunlaştırabildiklerini ve öğrencilerin sosyal medyada boş amaçlarla vakit geçirmelerindense, ders dışındaki sosyal medya kullanımlarını da derse yöneltebildiklerini belirtmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin “*eğitime etkisi*” koduna ilişkin görüşler aşağıda verilmiştir.

(K9) “Öğrencilerin konuya dikkatini daha kolay çekebiliyorum.” **(K12)** “Sosyal medya üzerinden yaptığım paylaşımlar öğrencilerin bir konu üzerine dikkatini çekebiliyorum.” **(K13)** “Kullanıyorum çünkü öğrencilerde sosyal medyayı takip etmektedirler oradaki yaşantılar üzerinden konuları örneklendirmek dikkatlerini derste tutmayı ve kalıcılığı sağlıyor.” **(K14)** “Ayrıca öğretmenlerin işledikleri dersi pekiştirmek veya anlaşılmayan noktaların daha iyi anlaşılması gibi nedenlerle öğretmen öğrenci etkileşiminin sosyal medyada olması gerektiği düşüncesindeyim.” **(K16)** “Öğrenciler sosyal medyayı yoğun şekilde kullanıyorlar. Ben de onların bu süreçlerine eğitimi dâhil ederek onlar eğlenirken öğrenmelerini sağlamaya çalışıyorum.” **(K18)** “Öğrencilerimizin motivasyonu artıyor ve merakla bizi takip ediyorlar.” **(K21)** “Çocukların ilgisini çekiyor. Bir öğretmenin sosyal medya kullanıyor olma fikri onlara sempatik görünüyor. Özellikle Snapchat'i çok aktif kullanıyoruz. Oradan gelen soruları mümkün oldukça anında cevaplandırıyorum.” **(K28)** “Sosyal medya her öğrencinin ulaşabileceği düzeyde ve ilgi çekici.” **(K29)** “Kullanıyorum çünkü etkin bir öğrenme fırsatı yaratıyor.”

Genel olarak bakıldığında bilginin kısa sürede paylaşılması ve okul saatleri dışında da öğrenciler ile iletişime geçilebilmesi, sosyal medya kullanımı lehindeki görüşlerdir. Ayrıca sosyal medya üzerinden ödevlerin ve ders ile ilgili materyallerin paylaşımı, sosyal medya kullanımının avantajları olarak sunulmuştur. “Hızlı bilgi paylaşımı ve iletişim” kodu ile ilgili katılımcı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri şöyledir:

(K2) “Bilginin kısa sürede çok kişiye ulaştırılabileceğini düşünüyorum ilgi çekici arka planla desteklendiği zaman çok faydası olduğunu görüyorum.” **(K6)** “Bilgi ve teknoloji çağında sosyal medya sayesinde yeni bilgilere ulaşmak da kendimi geliştirmek de daha kolay. Aynı zamanda bir gereklilik olduğunu düşünüyorum.” **(K7)** “Youtube'da alanımla ilgili güzel videolara ulaşabiliyorum. Facebook'ta takip ettiğim bazı sayfalardan da öğrencilerin ilgisini çekebilecek fotoğraflar, karikatürler, bilgiler edinip bunları öğrencilerimle paylaşıyorum. Görsel materyaller, ilginç bilgiler öğrencilerin dikkatini çekiyor, derse bakış açıları değişiyor. Ayrıca yine dersimle ilgili dokümanları istedikleri takdirde öğrencilerime Facebook'tan özel mesaj olarak gönderiyorum.” **(K8)** “Çünkü öğrenci ile okul saatleri dışında da iletişim halinde kalmak her açıdan çok önemli. Sosyal medyada okul-öğrenci sosyal medya gruplarında belirli bir konu öne sürmek, bir konu hakkında detaylı bilgi vermek veya öğrencileri bir konu üzerinde beyin fırtınaları yapmalarını sağlamanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu sayede öğrenciler boşa zaman geçirmeyecek ve sosyal medyanın zararlı yanlarından da korunmuş olacak.”

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılırken öğrencilerin yanında özellikle öğretmenlerin sorumlu bir şekilde kullanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Sosyal medya araçlarının yararlı yönleri olabileceği gibi zararlı yönleri de olabileceğini, içeriklerin kontrol edilmesi ve özellikle manipüle edilmiş bilgilerden kaçınılması gerektiğini belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin “sorumluluk” koduna ilişkin görüşler şöyledir:

(K3) “Bu tür sitelerin zararlı yönlerini göz önünde bulundurarak acil durumlarda kullanmaya özen gösteriyorum.” **(K7)** “Kullanmamam için tek neden öğrenci- öğretmen ilişkisinin zarar görmesi, öğrencinin durması gereken yeri bilmemesi olabilir. Bu da öğretmenin net duruşuyla çözülebilir diye düşünüyorum.” **(K17)** “Bazı içeriklerin öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığını düşünüyorum.” **(K26)** “Zaman sıkıntısı olduğu durumlarda kullanamıyorum.”

Yapılan analizler sonucunda; “önem ve yarar” kodu ile “mesleki gelişim” kodu arasında bir bağlantı olduğu görülmüştür. Sosyal Bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitimde kullanılmasını önemli ve yararlı bulmakla birlikte sosyal medya kullanımı sayesinde meslektaşları ile bilgi alışverişi sağlayabildiklerini, çeşitli paylaşımlar ve tartışmalar yoluyla kendilerini mesleki

açından geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların “*mesleki gelişim*” koduna ilişkin görüşleri şöyledir:

(K8) “*Sosyal medyada okul-öğrenci sosyal medya gruplarında belirli bir konu öne sürmek, bir konu hakkında detaylı bilgi vermek veya öğrencileri bir konu üzerinde beyin fırtınaları yapmalarını sağlamanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu sayede öğrenciler boşa zaman geçirmeyecek ve sosyal medyanın zararlı yanlarından da korunmuş olacak.*” **(K10)** “*Sosyal Bilgiler demek hayatın ta kendisidir o yüzden sosyal medyaya önem veriyorum tabii ki yeterli miktarda olmak şartıyla.*” **(K14)** “*Kullanıyorum çünkü sosyal medyanın eğitim süreçlerinde faydalı olabileceğini düşünüyorum.*” **(K11)** “*Eğitim alanındaki aynı branştaki farklı insanlarla etkileşim içinde olarak kaynak ve konu üzerinde fikir alışverişi daha fazla gerçekleştirmektedir.*” **(K13)** “*Kullanıyorum çünkü eğitimde çağı yakalama açısından çok önemli bir konumda. Hem öğrenmeyi öğrenme hem de kendini geliştirme açısından oldukça önemli.*”

Günümüzde gencinden yaşlısına birçok insan sosyal medya kullanmaktadır. Sosyal medya artık hayatımızın önemli parçası hâline gelmiştir. Öğrencilerin sosyal medyayı çok sık ve etkin kullandığını fark eden öğretmenler, eğitimde verimliliği ve öğrencilerin derse karşı olan ilgi ve isteklerini artırmak için sosyal medyayı kullandıklarını ifade etmişlerdir. “*Sık ve etkin kullanım*” kodu ilgili görüşler aşağıda verilmiştir.

(K15) “*Öğrencilerin vakitlerinin büyük bir kısmını geçirdikleri sosyal medya araçlarını daha etkili bir biçimde kullanmak için.*” **(K16)** “*Öğrenciler sosyal medyayı yoğun şekilde kullanıyorlar. Ben de onların bu süreçlerine eğitimi dâhil ederek onlar eğlenirken öğrenmelerini sağlamaya çalışıyorum.*” **(K21)** “*Özellikle Snapchat'i çok aktif kullanıyoruz. Oradan gelen soruları mümkün oldukça anında cevaplandırıyorum.*” **(K26)** “*Eğitim öğretim sürecinde eğitim sitelerinden faydalanıyorum.*”

Gelişen bilgi iletişim teknolojileri ile birlikte eğitimde teknoloji kullanımı da gün geçtikçe artmaktadır. Gelişen ülkelerin birçoğu hepsi eğitim sistemlerinde teknoloji kullanımını teşvik etmektedirler. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitimde kullanılmasının artık çağımızın bir gereği olduğunu belirtmişlerdir. “*Gereklilik*” koduna ilişkin doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

(K5) “*Öğrencilerimin sosyal medya kullanım sıklığı oldukça yüksek bu bağlamda gündelik yaşamlarında önemli bir yer tutan bir mecranın eğitim süreçlerinde yer alması gerektiğini düşünüyorum.*” **(K6)** “*Bilgi ve teknoloji çağında sosyal medya sayesinde yeni bilgilere ulaşmak da kendimi geliştirmek da daha kolay. Aynı zamanda bir gereklilik olduğunu düşünüyorum.*”

Sosyal medyayı kullanmayan öğretmenler ise bu durumun sebebi olarak köy okullarında öğretmenlik yapmalarını ve okulun fiziksel koşullarının -çok isteseler de- sosyal medya kullanımının önünde engel olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca internet ve sosyal medya kullanımının imkânlar dâhilinde olan bir konu olması nedeniyle, internet erişimi olmayan öğrencilerin mağdur olabileceğini, bu nedenle bu durumun eşitlik ilkesine aykırı olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin “*fiziksel koşullar*” koduna ilişkin görüşler vermişlerdir. Bunlar:

(K1) “*Çünkü görev yaptığım okulun fiziki koşulları bunun için elverişli değil.*” **(K4)** “*Bir köy okulunda görev yapmaktayım. Teknolojik altyapı açısından yeterli donanıma sahip olmadığımız için ve öğrencilerin de bu teknolojik imkânlara sahip olmamasından kaynaklı sosyal medyayı derslerimde kullanamıyorum.*” **(K11)** “*İlk etapta kullanma taraftarıyım ama herkesin internet imkânından tam ve eşit bir şekilde faydalanmaması açısından herkesin fırsat eşitliği sağlamayabilir.*” **(K15)** “*Ben şu anda bir köy okulunda görev yapıyorum. Öğrencilerimin internete*

erişimleri sınırlı ve Facebook dışındaki sosyal medya araçlarını bilmiyor ve kullanmıyorlar bu nedenle ne kadar istesem de kullanamıyorum.”

Ayrıca güvenlik endişesi, öğretmen öğrenci ilişkilerindeki resmiyete zarar vermesi ve eğitim sürecinin yalnızca sosyal medyadan ibaret görülmemesi gerektiği gibi nedenler de öne sürülmüştür. Bunların yanında nitel araştırmaya katılan bir Sosyal Bilgiler öğretmeni de sosyal medyanın eğitimde kullanma durumu ile ilgili uğraşmak istemediğini belirtmiştir. Bu duruma ilişkin görüşler şunlardır:

(K8) “Eğitim sürecinin tamamını sosyal medyadan da oluşturmamak gereklidir diye düşünüyorum.” (K14) “Çünkü sosyal medya olumlu sonuçlar çıkarabileceği gibi zararlı, uygun olmayan sonuçlar da doğurabilir.” (K22) “Güvenlik sorunlarının giderilmesi gerektiğini düşünüyorum.”(K24) “Güvenlik sorunu yaşamaktan korkuyorum.” (K27) “Uğraşmak istemiyorum. Düz anlatım daha kolay geliyor. Sosyal medya öğrenci ve öğretmen arasındaki olması gereken saygıyı kaybettirdiğini düşünüyorum.”

Nitel araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerine “*sosyal medyayı eğitimde kullanma durumları*” sorulmuştur. Bu soruya Sosyal Bilgiler öğretmenleri otuz beş (35) yanıt vermişlerdir. Araştırmaya otuz (30) Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Ancak bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri hem kullanma hem de kullanmama nedenleri ile ilgili görüşlerini belirttikleri için 35 yanıt çıkmıştır. Verilen bu yanıtlara göre öğretmenlerin 25’i sosyal medyayı eğitim süreçlerinde kullandıklarını belirtmişlerdir. Sosyal medyayı eğitim süreçlerinde kullanmaları konusunda görüşler incelendiğinde araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri; öğrencilerin derse karşı güdülerini artırdığını, okul dışında da ders ile ilgili konuşabildiklerini, iletişimi kolaylaştırdığını, öğrencilerin derslere katılımının arttığını ve eğlendiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanında sosyal medyada alanlarıyla ilgili gruplara girerek ve paylaşımlarda bulunarak mesleki gelişimlerine katkıda bulduklarını ifade etmişlerdir. Sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasının yararları dışında zararlarının da olabileceğini, sosyal medyada yer alan her bilginin doğru olmayabileceğini, güvenlik sorunlarının oluşabileceğini belirtmişlerdir. Olumlu ve olumsuz yönlerinin yanında sosyal medyayı eğitim süreçlerinde kullanmak istemekle birlikte yetersiz alt yapı ve fiziki koşullar nedeniyle kullanamayan Sosyal Bilgiler öğretmenleri bulunmaktadır.

Tema 3: Öğretmenler “Sosyal Medyayı Kullanmalı mıdır?” Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerine; “*Öğretmenler sosyal medyayı eğitim süreçlerinde kullanmalı mıdır?*” sorusu yöneltilmiştir. Genel olarak katılımcıların çoğunluğunun, öğretmenlerin sosyal medyayı öğretim süreçlerinde kullanması gerektiğini belirttikleri görülmüştür. Tablo 9’da “*Öğretmenler sosyal medyayı eğitim süreçlerinde kullanmalı mıdır?*” sorusuna verilen yanıtlara ilişkin sayısal veriler gösterilmiştir.

Tablo 9. “*Öğretmenlerin Sosyal Medyayı Eğitim Süreçlerinde Kullanmalı mıdır?*” Sorusuna Verilen Yanıtlara İlişkin Sayısal Veriler

Yanıtlar	N
Kullanmalıdır	30
Kullanmamalıdır	7
Toplam	37

Bu araştırmaya otuz (30) sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Ancak tablo 9. incelendiğinde toplam otuz yedi (37) yanıt verildiği görülmektedir. Bu durumun sebebi; araştırmaya katılan beş (5) sosyal bilgiler öğretmenin, sosyal medyayı eğitimde hem kullanılmasını hem de kullanılmaması gerektiğini belirtmeleridir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal medyanın

kullanılması ve kullanılmaması hakkında öne sürdüğü sebepler alt başlıklarda ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Tablo 10'da "Öğretmenler sosyal medya kullanmalı mıdır?" temasının kodlarına ilişkin frekans ve yüzdeler verilmiştir.

Tablo 10. "Öğretmenler Sosyal Medya Kullanmalı mıdır?" Temasının Kodlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

Tema	Kodlar	f	%
Öğretmenler Sosyal Medyayı Kullanmalı mıdır?	Eğitime Etkisi	13	20.00
	Hızlı Bilgi Paylaşımı ve İletişim	8	12.31
	Sorumluluk	8	12.31
	Gereklilik	6	9.23
	Çağı Yakalamak	6	9.23
	Mesleki Gelişim	5	7.69
	Öğrenciyi Tanıma	5	7.69
	Önem ve Yarar	5	7.69
	Sık ve Etkin Kullanım	4	6.15
	Fiziki Koşullar	2	3.08
	Bilgiyi Sorgulama	1	1.54
	MEB Çalışması	1	1.54
	Güvenlik Sorunu	1	1.54
	Toplam	65	100.00

Tablo 10 incelendiğinde; "eğitime etkisi" koduna ilişkin (15) ifade, "hızlı bilgi paylaşımı ve iletişim" koduna ilişkin (9) ifade, "sorumluluk" ve "önem ve yarar" kodlarına ilişkin (7) ifade ve "fiziki koşullar" koduna ilişkin (6) ifade olduğu görülmektedir. Bu kodların en sık kullanılan ifadeler olduğu görülmektedir. Tablo 10'a göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri "sosyal medya eğitimde kullanılmalı mıdır?" sorusuna verdikleri cevaplarda en çok "eğitime etkisi" koduna yönelik görüş bildirmişlerdir. Öğretmenin eğitimde sosyal medya kullanımı ile birlikte öğrenciyi daha yakından tanıma fırsatı bulmaktadır. Sadece öğrenciye değil öğretmene de yararları vardır. Meslektaşlar arasındaki bilgi paylaşımı ve iletişim, öğretmenin mesleki açıdan gelişmesini sağlamaktadır. Öğrenci; eğitimde sosyal medya kullanımı sayesinde kendi hızına göre öğrenebilir, geri kaldığı konuları tekrar edebilir ve hem arkadaşlarıyla hem de öğretmeniyle iletişime geçerek tartışmalara katılıp anında dönüt alabilir. Tüm bunlar sayesinde eğitimde sosyal medya kullanımının eğitime katkısı çok önemlidir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin "eğitime etkisi" kodu ile ilgili görüşleri şöyledir;

(K5) "Eğitim süreçlerinin bireyin yaşantısı ile ilişkilendirilmediği ya da uyuşmadığı durumlarda ulaşılmak istenilen kazanım/hedeflerin tutturulamayacağını düşünüyorum." (K14) "Öğretmenler için sosyal medya olumlu sonuçlar oluşturabilir. Çünkü öğrencilerin okulda öğrendiklerini sosyal medyada pekiştirmelerine yardımcı olabilir, sosyal medyanın video, görüntü paylaşma gibi özellikleri sayesinde derste de yardımcı kaynak olarak kullanmaları eğitime katkı sağlayabilir." (K20) "Çocuk neyi neden öğrendiğini gündelik hayattan örneklerle çok rahat bir şekilde kavrayabiliyor." (K21) "Hem ilgiyi artıracak hem de buradaki hesapları aracılığıyla çocukları daha iyi tanıyacaktır." (K25) "Çünkü farklı öğrenme stillerini destekler. Öğrenilen bilgilerin tekrarını kolaylaştırır. Öğrencilerin anlamasını kolaylaştırır ve dikkati canlı tutar. Yavaş ve hızlı öğrenen bireylere kendi hızlarına uygun öğrenme ortamı sağlar." (K27) "Öğrenci görsel açıdan çok farza eğitim materyaline rahatça erişebilir. Anlamadığı konuyu çok rahat sorabilir. Eğitim okul duvarlarından çıkıp bütün hayata yansır."

Eğitimde sosyal medya kullanımının, öğrencilerin bireysel öğrenme hızına göre öğrenmelerini sağladığını ve öğrencilerin okul dışında da öğrenmelerine devam edebileceğini belirtmişlerdir.

Sosyal medyanın öğrenim sürecinde kullanılmasının lehindeki görüşlere göre öğretmenlerin sosyal medya kullanımı hem çağı yakalamak hem de öğrencilerin sıklıkla yer aldığı bir mecrada yer almak gerekliliği nedeniyle önemlidir. Katılımcıların “*çağı yakalamak*” ve “*sık ve etkin kullanım*” kodları ile ilgili görüşler şöyledir;

(K4) “Günümüz eğitim süreci özellikle sosyal bilgiler dersi için sürekli kendini yenilemek zorunda.” **(K18)** “Çağ bunu gerektiriyor. İnsanlar sosyal medyanın birebir içinde.” **(K21)** “Örneğin onların neleri takip ettiğini, nelere güldüğünü, nasıl eğlendikleri öğrenecek; çağın değişen unsurlarını yakından takip etme fırsatı bulacaktır. Ki biz öğretmenlerin çağın gerisinde kalmak gibi bir durumları olamaz, olmamalıdır.” **(K23)** “Teknoloji çağındayız ve günümüz öğrencileri en çok sosyal medya da vakit geçiriyor.” **(K24)** “Artık çok hızlı ilerleyen bir teknolojik dönemdeyiz. Dönemsel fark aralığı azaldı. Yeni kuşak öğrencilerin baktıkları ve algıladıkları dünya bu. Kısacağı onlar cilalı taş devri mantığı ve gözüyle dünyayı algıyorsa bizlerde onların kuşağından bakabiliriz. Yanı yontma taş devrindeki bakışa saplanıp kalmamalıyız.”

Ayrıca sosyal medyanın öğrenimi kolaylaştırıcı etkisi ile destekleyici unsur olarak kullanılabilmesi, öğrenci ve velilerle iletişimin geliştirilebileceği öne sürülmüştür. Eğitimin en önemli unsurlarından biri olan öğrenci-veli ve öğretmen iletişimi, aynı zamanda hızlı bilgi paylaşımı eğitimde sosyal medyanın kullanılması ile gerçekleşebilir. Katılımcıların “*hızlı bilgi paylaşımı ve iletişim*” kodu ile ilgili görüşleri şunlardır:

(K1) “Çünkü bu sayede öğrencinin kendisiyle de velisiyle de daha etkili bir iletişim kurulabileceğini düşünüyorum.” **(K1)** “Öğrenciler sosyal medyayı aktif olarak kullanıyorlar ve kullanacaklar. Öğrenciye ulaşmak isteyen öğretmenlerde bu ağları aktif bir şekilde kullanarak öğrenmeye katkıda bulunabilirler.” **(K16)** “İçinde bulunduğumuz çağda öğrencilerimize ulaşmanın önemli bir yolu da onların bulunduğu alanlarda bulunmaktır.” **(K19)** “Hızlı bir iletişim sağlar. Eğitim sadece okul ile sınırlı kalmaz. Uygun zamanlarda kullanılmalıdır.”

Sosyal medya kullanımı, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine de fayda sağlayabilir. Faydalı paylaşımları derse taşıyarak hem dersin gelişimini hem de öğrencilerin bunlardan elde ettikleri kazanımları değerlendirerek daha da tecrübeli bir öğretmen hâline gelebilir. Bunun yanında sosyal medyada oluşturdukları gruplarda veya topluluklarda deneyimlerini meslektaşlarıyla paylaşarak hem kendini geliştirmiş olur hem de meslektaşlarına ilham kaynağı olabilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “*mesleki gelişim*” kodu görüşlerine örnek vermek gerekirse;

(K4) “Günümüz eğitim süreci özellikle sosyal bilgiler dersi için sürekli kendini yenilemek zorunda. Aynı şekilde ders öğretmenin de kendi bilgi birikimini ve genel kültürünü arttırması açısından sosyal medyayı kullanmalıdır. Toplumun genel durumunu, ihtiyaçlarını veya kendi eksikliklerini sosyal medya sayesinde fark edebilir ve bunu giderebilir.” **(K15)** “Evet kullanmalılar çünkü eğitim artık dört duvar arasında yapılan bir iş olmaktan çıktı eğitimde teknoloji kullanımı her geçen gün artıyor. Öğretmenlerinde bu yenilikleri takip etmeleri ve kullanmaları gerekiyor. Günümüzde herhangi bir sosyal medya hesabı olmayan insan yok denecek kadar azaldı, eğitimde sadece okulda yapılan bir şey olmadığı için sosyal medyanın da öğretmenler tarafından kullanılması gerekiyor.” **(K29)** “Kullanmalıdır çünkü öğretmenlerimizin mesleki gelişimi açısından oldukça önemlidir.” **(K30)** “Mesleki gelişim ve güncel bilgileri takip etme amacıyla aktif olarak kullanılmalıdır.”

Sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal medyanın eğitimde kullanılmasının mesleki gelişim açısından önemli olmasının yanı sıra genel anlamda sosyal medyanın eğitimde kullanılmasını önemli ve yararlı bulmaktadırlar. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “*önem ve yarar*” kodu ile ilgili görüşleri şöyledir;

(K8) “Sosyal medyada gördüğümüz her bilgi doğru değildir ama gördüğümüz bilginin doğruluğunu kanıtladıktan sonra sosyal medyadaki bir görüntü, video, doküman veya ders konusu ile ilgili birçok materyal bizler için önemli ve öğrencileri yaratıcılığa itecek bir malzeme olabilir.” **(K11)** “Eğitimin bir parçası haline gelen sosyal medya hem yazılı hem görsel anlamda önemli bir yere sahip bundan dolayı hem göze hem dile hitap ettiğinden dolayı eğitimciler sosyal medyayı kullanmalıdır.” **(K14)** “Öğretmenler için sosyal medya olumlu sonuçlar oluşturabilir. Çünkü öğrencilerin okulda öğrendiklerini sosyal medyada pekiştirmelerine yardımcı olabilir, sosyal medyanın video, görüntü paylaşma gibi özellikleri sayesinde derste de yardımcı kaynak olarak kullanmaları eğitime katkı sağlayabilir.”

Katılımcılar, sosyal medyanın eğitimde kullanılmasını önemli ve yararlı bulmuş olup aynı zamanda bunu, gelişen teknolojiler ile birlikte bir gereklilik olarak görmektedirler. Bunun yanında eğitimde sosyal medya kullanımının hemen gerçekleşecek bir durum olamayacağını ve eğitim ile ilgili en önemli ve resmî kurumu olan MEB'in bu konuda hazırlıklar ve çalışmalar yapması gerektiğini ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri “gereklilik” ve “meb çalışması” kodları ile ilgili görüşler şöyledir:

(K2) “Günümüz koşullarına ayak uydurmak için bunun gerekli olduğunu düşünüyorum.” **(K3)** “Ders esnasında video siteleri en azından kullanılmalıdır. Ya da bu konuda bir site çalışması MEB tarafından yapılmalı.” **(K6)** “Çağımızın bir gereği olduğunu düşünüyorum.” **(K18)** “Çağ bunu gerektiriyor. İnsanlar sosyal medyanın birebir içinde.” **(K26)** “Hayat ve teknolojinin iç içe olduğu bu günlerde sosyal medya her alanda olduğu gibi eğitim alanında da kullanılmalıdır.”

Öğrenciyi tanıma, eğitimde çok önemli bir unsurdur. Öğrenci, öğretmen tarafından tanınmazsa duyuşsal, bilişsel ve psiko-motor becerilerinin farkına varılamaz. Bu durumda öğrenci başarısız olmaya mahkûmdur. Günümüzde teknoloji sürekli geliştiğinden kuşaklar arasında büyük farklar ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin sosyal medyayı aktif olarak kullandığından bahsedilmiştir. Bu durumda öğrenciyi tanımanın en kolay yolu öğrencilerin en çok zaman geçirdiği mecralarda zaman geçirmektir. Bu yüzden öğretmenlerde öğrencilerini tanımak adına sosyal medya kullanılmalıdır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “öğrenciyi tanıma” kodu ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

(K10) “Öğrencilerin okul dışında nasıl vakit geçirdiklerini öğrenme fırsatı yaratır.” **(K21)** “Kullanılmalıdır, çünkü bu sayede öğrencisini daha iyi tanıyacaktır. Hem ilgiyi artıracak hem de buradaki hesapları aracılığıyla çocukları daha iyi tanıyacaktır. Örneğin onların neleri takip ettiğini, nelere güldüğünü, nasıl eğlendikleri öğrenecek; çağın değişen unsurlarını yakından takip etme fırsatı bulacaktır.” **(K24)** “Artık çok hızlı ilerleyen bir teknolojik dönemdeyiz. Dönemsel fark aralığı azaldı. Yeni kuşak öğrencilerin baktıkları ve algıladıkları dünya bu. Kısacağı onlar cilalı taş devri mantığı ve gözüyle dünyayı algılıyorsa bizlerde onların kuşağından bakabiliriz. Yanı yontma taş devrindeki bakışa saplanıp kalmamalıyız.”

Eğitim, insan yetiştirme sanatıdır. Bu yüzden öğretmenlerin, eğitimde sosyal medyayı kullanırken çok dikkat etmeleri ve sorumlu davranmaları gerekir. “Sorumluluk” koduna bazı öğretmenler olumlu açıdan bakarken bazı öğretmenlerde olumsuz açıdan bakmışlardır. Olumlu görüşler belirten sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri şöyledir:

(K8) “Sosyal medyada gördüğümüz her bilgi doğru değildir ama gördüğümüz bilginin doğruluğunu kanıtladıktan sonra sosyal medyadaki bir görüntü, video, doküman veya ders konusu ile ilgili birçok materyal bizler için önemli ve öğrencileri yaratıcılığa itecek bir malzeme olabilir.” **(K19)** “Eğitim sadece okul ile sınırlı kalmaz. Uygun zamanlarda kullanılmalıdır.”

Sosyal medyanın eğitimde kullanılmasına yönelik sorumluluk çerçevesinde olumsuz görüş bildiren sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri ise şöyledir:

(K11) “Sosyal medyada ki her bilginin kesin olarak doğru bir bilgi olmayabileceğinden her açıdan tam anlamıyla kullanılamayabilir.” **(K14)** “Kullanmamalıdır çünkü sosyal medya bazı durumlarda eğitim açısından uygun olmayan sonuçlar ortaya çıkarabilir.” **(K15)** “Belki öğrenci velilerinden çocuğum bilgisayar başından kalkmıyor, telefon bağımlısı oldu uyarınca eğitim için kullanıyorum diyor gibi serzenişler duyulabilir.” **(K24)** “Bazı paylaşımlar riskli olabilir, hazırcılığa itebilir ve güven tehlikesi olabilir.” **(K26)** “Öğretmenin pasifleşeceği durumlarda kullanılmamalıdır.”

Tüm bunlar, öğretmenlerin sosyal medyayı olumlu amaçlar doğrultusunda kullanmasını destekleyici nitelikteki görüşlerdir. Karşıt görüşler ise sosyal medyada çok fazla bilgi kirliliği olduğu ve bu bilgilerin doğruluğuna güvenilemeyeceği yönündedir. Ancak bilgilerin kesin bir şekilde doğruluğu teyit edildikten sonra derse taşınabileceğinden bahsedilmiştir. Katılımcıların “bilgiyi sorgulama” ve “güvenlik sorunu” kodları ile ilgili görüşler şunlardır;

(K11) “Sosyal medyada ki her bilginin kesin olarak doğru bir bilgi olmayabileceğinden her açıdan tam anlamıyla kullanılamayabilir.” **(K24)** “Bazı paylaşımlar riskli olabilir, hazırcılığa itebilir, güven tehlikesi olabilir.”

Öğrenme ortamları tasarımları ve fiziki altyapı, öğrencilerin öğrenme durumları açısından elzem bir durum olarak görülmelidir. Öğrenme ortamları ne kadar çok olanağa sahipse o kadar çok öğrenme durumları ortaya çıkmaktadır. Sosyal medyanın kullanımı elbette teknoloji ile gerçekleşmektedir. Bu durumda öğrenme ortamlarında sosyal medyanın kullanılabilmesi için fiziki koşulların yeterli düzeyde olması gerekir. Türkiye’de farklı fiziki koşullara sahip öğrenme ortamları bulunmaktadır. Bu durum; yerleşim yeri şekline göre, öğrenme ortamının bulunduğu yerin sosyo-ekonomik yapısı vb. şartlara göre değişiklik göstermektedir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitimde kullanılmasının “fiziki koşullar” koduna göre olumlu ve olumsuz görüşler bildirmişlerdir. Bu görüşler şunlardır:

(K15) “İmkânları yeterliyse kullanmamaları konusunda pek bir neden göremiyorum.” **(K3)** “Bilindiği üzere okulda kullanılan internet ağı sosyal medya sitelerine girişine izin vermemektedir.”

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu sosyal medyanın eğitimde kullanılması gerektiğini düşünmektedir. Temaya ait görüşlerin genel olarak değerlendirilmesi gerekirse; araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal medyanın eğitimde kullanılmasıyla zaten öğrenciler tarafından çok sık kullanıldığından öğrenciler daha yakından tanıma fırsatı oluşabilir, öğrenciler kendi bireysel öğrenme hızlarına göre öğrenebilir ve tekrar edebilir ifadelerini kullanmışlardır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin son olarak ifade ettiği durum “Tam Öğrenme” olarak bilinmektedir. Meslektaşlarıyla paylaşım ve tartışma yaparak sosyal medyanın mesleki gelişimlerine katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Öğrenci, öğretmen ve veli iletişimini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenlerden dolayı sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılması gerektiğini düşünmektedirler. Diğer yandan MEB’in eğitim kurumlarının alt yapısını geliştirerek sosyal medyanın eğitim kurumlarında kullanılmasının önünü açması gerektiğini, fiziki koşulları yetersiz olan bölge veya yerleşim yerlerindeki eğitim kurumlarında teknolojik olarak fiziki koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Sosyal bilgiler öğretmenleri, eğitim süreçlerinde sosyal medya kullanılacaksa, bilinçli ve sorumlu bir şekilde kullanılmasının daha uygun olacağını belirtmişlerdir. Sosyal medyada paylaşılan

bilgilerin doğruluğunun tartışılması ve güvenlik gibi sebeplerden dolayı da sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasına olumsuz yaklaşmaktadır.

Tema 4: Öğretmenler, “Sosyal Medya Eğitimi Almalı mıdır?” Temasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Katılımcı öğretmenlere “*Öğretmenler öğretmen eğitimi / hizmet içi eğitim sürecinde sosyal medya ile ilgili eğitim almalı mıdır?*” sorusu yöneltilmiştir. Genel olarak bu konuya olumlu yaklaşıldığı ve eğitim alınması gerektiği belirtilmiştir. Tablo 11’de sosyal bilgiler öğretmenlerinin, “*Öğretmenler öğretmen eğitimi/hizmet içi eğitim sürecinde sosyal medya ile ilgili eğitim almalı mıdır?*” sorusunun yanıtlarına ilişkin sayısal veriler verilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenler Sosyal Medya Eğitimi Almalı veya Almamalı Sorusunun Yanıtlarına İlişkin Sayısal Veriler

Kullanma Durumu	N
Almalıdır	28
Almamalıdır	9
Toplam	37

Tablo 11 incelendiğinde toplam otuz yedi (37) yanıt verildiği görülmektedir. Bu durumun sebebi; araştırmaya katılan yedi (7) sosyal bilgiler öğretmenin, öğretmenlerin hem sosyal medya eğitimi almaları gerektiğini hem de almamaları gerektiğini belirtmeleridir. Bu durumun sebepleri alt başlıklarda ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Tablo 12’de “*Öğretmenler Sosyal Medya Eğitimi Almalı mıdır?*” temasına ilişkin kodların frekans ve yüzdeler verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenler Sosyal Medya Eğitimi Almalı mıdır? Temasının Kodlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

Tema	Kodlar	f	%
Öğretmenler Sosyal Medya Eğitimi Almalı mıdır?	Önem ve Yarar	9	18.00
	Gereklilik	8	16.00
	Sık ve Etkin Kullanım	7	14.00
	Sorumluluk	5	10.00
	Hazırlık	4	8.00
	Eğitime Etkisi	4	8.00
	Rehberlik	4	8.00
	İsteğe Bağlılık	4	8.00
	Mesleki Gelişim	3	6.00
	Çağ Yakalamak	2	4.00
Toplam		50	100.00

Tablo 12 incelendiğinde; “*önem ve yarar*” koduna ilişkin (9) ifade, “*gereklilik*” koduna ilişkin (8) ifade, “*sık ve etkin kullanım*” kodlarına ilişkin (7) ifade “*sorumluluk*” koduna ilişkin (5) ifade olduğu görülmektedir. Bu kodların en sık kullanılan ifadeler olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal medyanın eğitimde kullanımı konusunda “*Öğretmenler sosyal medya eğitimi almalı mıdır?*” durumuna ilişkin görüşler şöyledir;

(K2) “Günümüzde oldukça etkin kullanıldığı için bunun değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (K4) “Her öğretmen sosyal medyayı etkin kullanmalı diye düşünüyorum, bu yüzden gerekirse bunun için de hizmet içi eğitim verilebilir.” (K7) “Bu platformları etkin ve doğru şekilde kullanabilme konusunda eğitim yararlı olacaktır.” (K20) “Öğrencilerimiz teknolojinin çok hızlı geliştiği, sosyal medya denilen bir kavramın yaygın olduğu bir dönemde yetişiyorlar. Yaşam biçimleri, arkadaşlıkları, ilgileri, istekleri eskiler ile aynı değil. Sosyal medyayı hayatlarının bir

parçası olarak kabul etmişler.” (K28) “Daha etkin nasıl kullanılır ve daha faydalı nasıl olur bilgisine ulaştırır.”

Sosyal bilgiler öğretmenleri, eğitimde sosyal medya kullanılırken bilinçli, doğru bir şekilde kullanılması gerektiğini; öğrencilerin daha bilinçli bir medya tüketicisi olmaları için öncelikle öğretmenlerin sosyal medya kullanımını eğitimi almaları gerektiğini ifade etmişlerdir. “*sorumluluk*” kodu ile ilgili görüşler şöyledir:

(K1) “Sosyal medyayı eğitim ortamlarına aktarırken normal kullanım şartlarından daha özenli ve kurallı bir süreç olması gerektiğinin farkına varabilmek için.” (K17) “Sosyal medyanın iyi yönleri olduğu gibi olumsuzlukları da vardır bunların ne kadar doğru ne kadar yanlış bunu analiz edebilecek donanımlı öğretmenler gerekmektedir.” (K23) “Öğrencilerin daha bilinçli birer sosyal medya kullanıcısı olması için öğretmenin ona örnek olması gerekir. Buda ancak kendisi iyi bir kullanıcı ise mümkündür.” (K30) “Çünkü sosyal medyanın doğru kullanımı oldukça önemlidir.”

Yine öğretmenler sosyal medya kullanarak öğrencileri olumlu sosyal medya kullanımına yönlendirebilir. Öğretmen sadece öğretici değildir aynı zamanda hem okulda hem de okul dışında öğrenciyi daha iyiye yönlendirmeye çalışan bir rehberdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal medya eğitimi alma durumu ile ilgili “*rehberlik*” koduna ilişkin görüşler verilmiştir. Bunlar;

(K3) “Öğrencilerin dilinden anlamak için ve donanımlı bir öğretmen olabilmek hem de öğrencileri sosyal medya kullanımı alanında olumlu şekilde yönlendirebilmek için öğretmenler bu alanda ya da konuda eğitimden geçmelidir.” (K21) “Bu platformlardaki jargonun öğrenilmesi, eğer bir profili varsa bunu nasıl yönetmesi gerektiği, sosyal medyada nasıl bir duruş sergilemesi gerektiği öğretmenlere öğretilmelidir. Aksi halde çok fazla iletişim kazaları yaşanabilir. Sosyal medyada iyi bir takipçi olmak, yeni gençliğin daha iyi anlaşılmasını sağlayacak ve yaklaşımlarımıza yön verecektir. Zira kaliteli bir eğitimin başlıca anahtarı çocukla kurulan iyi iletişimidir.” (K25) “Sosyal medyanın doğru ve amacına uygun olarak kullanılmasında da öğrencilere en doğru yolu öğretmenin göstereceğine inanıyorum.”

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal medyanın eğitimde kullanılabilmesi için birtakım hazırlıkların yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Sosyal medyanın eğitimde kullanılması için bilimsel temeller üzerine oturtulması ve pedagojik ölçütlerin geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanında sosyal medyanın on yıllık bir geçmişi vardır. Bu konuda uzman son derece az iken öğretmenlere eğitim verebilecek yeterli donanıma sahip eğitimcilerin olmadığını düşünmektedirler. Diğer yandan sosyal medyanın eğitimde kullanılması ile ilgili çeşitli hazırlıklar yapmak bir çağı yakalama gereksiniminden ortaya çıkmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medya kullanımını eğitimi almaya sıcak baktıkları ve çağı yakalamak adına olumlu bulmaktadırlar. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “*hazırlık*” ve “*çağı yakalamak*” kodları ile ilgili görüşler verilmiştir. Bunlar;

(K5) “Sosyal medya kullanımı (sıklığı, türü, içeriği vb.) bireysel farklılıklar içermekte, sosyal medyanın eğitim süreçlerine yansıtılması bilimsel temeller üzerinden ve pedagojik uygunluk içermesini gerekli kılıyor. Bu haliyle temel ölçütlerin geliştirilmesi kaçınılmazdır diye düşünüyorum.” (K6) “Bu konuda yeterli bilgi ve deneyime sahip formatör/eğitimci olduğunu sanmıyorum. Genelde yaşlı müfettiş veya müdürler eğitim veriyor.” (K16) “Almalıdır. Çünkü sosyal medya çok geniş bir alan. Hizmet içi eğitimler yoluyla daha aktif kullanım sağlanabilir. Bu süreçte sosyal medyayı eğitime nasıl dâhil edilebileceği konusunda görüş oluşturulabilir.” (K8) “Almalıdır. Eğitim sürecinde sosyal medyanın kullanılması daha da yaygınlaştırılabilir.” (K29) “Tabii ki almalıdır. Eğer iletişim çağının nesline, öğrencilerimize ayak uydurmak istiyorsak almalıyız.”

Araştırmaya katılan ve sosyal medya eğitimi alınmasına olumlu görüş veren sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal medya eğitimi alan öğretmenlerin hem sınıfta öğrencilere hem de mesleki gelişim açısından kendilerine daha çok yararlı olacağını düşünmektedirler. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “*mesleki gelişim*” kodu ile ilgili görüşler verilmiştir. Bunlar:

(K3) “Öğrencilerin dilinden anlamak için ve donanımlı bir öğretmen olabilmek hem de öğrencileri sosyal medya kullanımı alanında olumlu şekilde yönlendirebilmek için öğretmenler bu alanda ya da konuda eğitimden geçmelidir.” (K12) “Her alanda olduğu gibi bu alanda öğretmen gelişimine katkı sağlayacağı düşüncesindeyim.” (K18) “Çok fazla yıllanmış geride kalmış öğretmenlere bu eğitim verilebilir.”

Bir diğer görüşe göre ise genç öğretmenler zaten sosyal medyayı kullandıkları için eğitim almalarına gerek yoktur. Ancak yıllardır öğretmenlik yapan, meslek hayatının sonlarına yaklaşmış tecrübeli öğretmenlere sosyal medya kullanımı eğitimi verilebilir. Karşıt görüş olarak eğitim verilmemesi gerektiği yönündeki görüşlere göre ise eğitim zorunlu olduğu için tepki çekebilir. Ayrıca hizmet içi eğitim veren öğretmenlerin zaten öğretmenlik hayatının sonlarına yaklaşmış öğretmenler olduğu için konu hakkında uzman olmadıklarını ve bu nedenle eğitim veremeyeceklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal medya kullanımı eğitimi ile ilgili görüşlerinden “*isteğe bağlılık*” kodu ortaya çıkmıştır. Bu koda ilişkin görüşler şunlardır:

(K10) “Eğitim zorunlu tutulduğu için psikolojik tepkisellik yaratır.” (K14) “Çünkü sosyal medya herkes tarafından kolaylıkla kullanılabilen bir araçtır. Herhangi bir eğitim alınmadan da kullanılabileceğini düşünüyorum.” (K15) “Öğretmen camiasının genel sorunu olan başımıza icat çıkarma mantığı nedeniyle tepki gösterenler olabilir.” (K24) “Tercihe bırakılabilir.”

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerine “*Sosyal medya eğitimi alınmalı mıdır?*” sorusu sorulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenleri bu soruya otuz yedi (37) yanıt vermişlerdir. Daha önceki temalarda bu durumun nedeni açıklanmıştır. Bu yanıtların yirmi sekizi (28) öğretmenlerin sosyal medya alması yönünde iken dokuzu (9) almaması yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu görüşlere göre sosyal bilgiler öğretmenleri; sosyal medyanın kullanımı eğitiminin önemli olduğunu, içinde bulunulan çağın bir gereği olduğunu ve bunun eğitime katkısı olacağını belirtmişlerdir. Sosyal medya eğitimi sayesinde öğretmenlerin sosyal medyayı eğitim süreçlerinde kullanırken daha sorumlu davranacağını ve öğrenciyi sosyal medyada takip ederek onlara rehberlik edeceğini ifade etmişlerdir. Ancak sosyal medya kullanımı eğitim verecek uzmanların yetersiz olduğunu ve bu yüzden eğitim ile ilgili resmî kurumların bu konuda hazırlık yapması gerektiğini belirtmişlerdir. Daha öncede ifade edilen sosyal medya eğitimi sayesinde öğretmenlerin mesleki gelişim açısından kendilerini geliştirebilecekleri vurgulanmıştır. Diğer yandan sosyal medya kullanımı eğitiminin zorunlu değil isteğe bağlı olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tema 5: Gelecek Yıllarda, Eğitim ile Sosyal Medya Arasındaki İlişkinin Nasıl Olacağı Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Katılımcı öğretmenlere sosyal medya ile eğitim ilişkisinin gelecekte ne yönde ilerleyeceğine yönelik görüşleri sorulmuştur. Genel itibarıyla sosyal medyanın öğrenme ve öğretme sürecine etkisinin gelecekte daha fazla gelişeceği ve sosyal medyanın eğitimde daha fazla kullanılacağı yönünde görüş bildirilmiştir. “*Gelecekte Eğitim ve Sosyal Medya*” temasına ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. “Gelecekte Eğitim ve Sosyal Medya” Temasının Kodlarına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

Tema	Kodlar	f	%
Gelecekte Eğitim ve Sosyal Medya	Yaygınlaşma	23	42.59
	Önem ve Yarar	6	11.11
	Eğitime Etkisi	6	11.11
	Hazırlık	5	9.26
	Vazgeçilmezlik	5	9.26
	Hızlı Bilgi Paylaşımı	3	5.56
	Gereklilik	2	3.70
	Rehberlik	2	3.70
	Yararsızlık	1	1.85
	Kabullenememe	1	1.85
	Toplam	54	100.00

Tablo 13 incelendiğinde; “yaygınlaşma” koduna ilişkin (23) ifade, “önem ve yarar” ve “eğitime etkisi” kodlarına ilişkin (6) ifade “hazırlık” ve “vazgeçilmezlik” kodlarına ilişkin (5) ifade olduğu görülmektedir. Bu kodların en sık kullanılan ifadeler olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal medyanın eğitimde kullanımı konusunda “gelecekte eğitim ve sosyal medya” temasına ilişkin kodları vermiştir. Yanıtlar doğrultusunda; katılımcı öğretmenlere göre sosyal medya çağımızın bir gerçeği olarak karşımıza çıktığı için gelecekte öğrenme ve öğretme sürecindeki payı gittikçe artacaktır. Bu konuda katılımcıların görüşleri şöyledir;

(K1) “Hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olan sosyal medyayla bu kadar iç içeyken eğitim hayatından da daha yaygın olarak kullanılmaya başlanacağını düşünüyorum.” (K2) “Bu ilişkinin giderek daha da güçleneceğini düşünüyorum bundan dolayı istesek de istemesek de tüm eğitimciler bu durumdan faydalanmak ve sosyal medyayı eğitimin aktarılmasını da etkin bir şekilde kullanacaklarını tahmin ediyorum.” (K13) “Günümüzde bile sosyal medya eğitim sürecinde bu kadar kullanılıyorken bu durumun ileride daha da artacağını hatta öğrencilerin kendi öğrenmelerini gerçekleştirebilecekleri düşünüyorum.” (K15) “Gelişen teknolojiyle birlikte bu ilişkinin daha da güçleneceğini ve eğitimde sosyal medya kullanımının artacağını düşünüyorum.” (K21) “Öğretmenler Twitter’da hashtagler (etiket) oluşturacak, açık veya kapalı Facebook grupları kuracak, Periscope uygulamasında soru çezecektir. Bu örnekler elbette yeni platformlarla çoğalacaktır.”

Uzaktan eğitimin yaygınlaşmasını sağlamak konusunda sosyal medya büyük avantaj sağlamaktadır. Ancak bir kısım öğretmenlere göre ise sosyal medyayı, uzaktan eğitime yönlendiren bir araçtan çok eğitimi destekleyici bir unsur olarak eğitim materyallerinin ve bilginin paylaşımında kullanmak daha akıllıcadır. Ayrıca sosyal medya kullanımı yolu ile öğrencileri bilinçli sosyal medya kullanımına yönlendirmek de mümkün olmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “eğitime etkisi” ve “rehberlik” kodlarına ait doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

(K8) “Teknolojinin her yönüyle eğitimde kullanılması bireysel farklılıkları olan öğrencilerin öğrenimlerini kolay hale getirecektir. Farklı zekâ alanlarına hitap eden sosyal medya araçlarının da eğitim sürecinde devreye girmesi yapılandırmacı eğitim modelini en iyi şekilde tamamlayan unsurlardan biri haline gelecektir” (K13) “Günümüzde bile sosyal medya eğitim sürecinde bu kadar kullanılıyorken bu durumun ileride daha da artacağını hatta öğrencilerin kendi öğrenmelerini gerçekleştirebilecekleri düşünüyorum.” (K16) “Eğitim yoluyla öğrencilerin sosyal medya üzerinde karşı karşıya kaldıkları zararların aza indirilebileceğini düşünüyorum. Çocukları sosyal medya alanında biz de bulunarak olumlu yönlendirebiliriz. Yine eğitimi onlar için keyifli hale getirebiliriz.” (K21) “Önemli olan bunun eğitimcilere doğru bir şekilde anlatılabilmesidir.”

Sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitimde kullanımının gelecek yıllarda daha çok yaygınlaşacağını belirtmişlerdir. Ancak bunun için fiziki koşulların oluşturulması ve gerekli alt yapı çalışmalarının bitirilmesi gerekmektedir. Diğer yandan “yaygınlaşma” kodu ile “hızlı bilgi paylaşımı ve iletişim” kodu birbirini destekler niteliktedir. Sosyal medya kullanımı yaygınlaştıkça insanlar arasında bilgi paylaşımı ve iletişim daha da artacaktır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, “hazırlık” ve “hızlı bilgi paylaşımı ve iletişim” kodlarına ilişkin görüşleri verilmiştir. Bunlar;

(K3) “Millî eğitimin yaptığı çalışmalardan öğrencileri sosyal medya yerine kendi kontrolünde bulunan EBA (Eğitim Bilişim Ağı)ya yönlendirmeye çalıştığı görülmektedir.” **(K13)** “Sosyal medyayı eğitim içeriği ya da eğitim ortamı/aracı olarak düşünmek ve bunun içeriğini doldurmak gerekiyor. Aksi takdirde çocuklarımızdan ayrı oluşturulan platformların hiç kimseye bir katkısı olmayacak. **(K19)** “Millî Eğitim Bakanlığı da akıllı tahta ve EBA kullanımı ile hızlı bir şekilde teknolojik süreçler aktif bir şekilde eğitim hayatına entegre olmaya başlanmıştır.” **(K25)** “Gerekli teknik alt yapılar daha hızlı ve donanımlı yapılırsa, sosyal medya kullanımını teşvik edecek çalışmalar yapılırsa, öğretmen ve öğrencilere bu konuda gereken eğitimler verilirse sosyal ağların ders ortamında daha yaygın olarak kullanılacağını düşünüyorum.”

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri gelecekte eğitimde sosyal medya kullanımının eğitim sistemi için önemli, eğitim çıktısı açısından yararlı olacağını ve bunun artık gereklilik olduğunu düşünmektedirler. Diğer yandan sosyal medyanın eğitimde dikkatli ve doğru bir şekilde kullanılırsa öğrencilere zarardan çok yarar sağlayacağını belirtmişlerdir. Bu görüşleri sosyal bilgiler öğretmenleri “gereklilik” ve “önem ve yarar” kodları çerçevesinde verilmiştir. Bunlar;

(K5) “Sosyal medyanın hayatımızda çok önemli bir alanı kapsadığı ve hatta toplumsal ilişkilerimiz, bakış açımız, algılarımız üzerinde ciddi etkileri olduğu düşünüldüğünde ilerleyen süreçte eğitim-sosyal medya ilişkisinin daha formal bir hal alacağını ve bir disiplin oluşacağını düşünüyorum.” **(K11)** “İnternet üzerinden uzaktan eğitim sayesinde herkes istediğin alanda istediğin dersi görme imkânı olmaktadır, İnternetteki etkileşimin sınırsız olmasından dolayı eğitimde sosyal medyanın yeri yadsınamaz bir öneme sahip olmaktadır.” **(K14)** “Gelecek yıllarda eğitim süreçlerinde kullanılan, denetim altında olan çocuklara zarardan çok fayda sağlayan bir sosyal medya kullanım anlayışının eğitimde önemli yer tutacağını düşünüyorum.” **(K16)** “Sosyal medya günümüzde hayatın önemli bir parçası durumundadır. Eğitimcilerin de bunu bilerek sosyal medyayı eğitime uygun bir şekilde uyarlayarak, eğitim açısından faydalı sonuçlar ortaya çıkarabilecekleri düşünüyordum.”

Sosyal medyanın eğitimde kullanılması hakkında elde edilen yoğun olumlu görüşlerin yanında az da olsa olumsuz görüşler bildiren sosyal bilgiler öğretmenleri de olmuştur. Olumsuz görüş bildiren öğretmen, sosyal medyayı eğitimde kullanmaktan ziyade klasik yöntemleri tercih etmeyi ve sosyal medyanın, dersin ciddiyetini bozacağını düşünmektedirler. Başka bir deyişle sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyayı kabullenememiştir ve yararsız bulmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, gelecekte sosyal medya ve eğitim hakkındaki olumsuz görüşlerini “kabullenememe” ve “yararsızlık” kodları çerçevesinde vermişlerdir. Bunlar;

(K7) “Öğretmenlerin yönlendirdiği, öğretim süreci içerisinde sosyal medya kullanımına gelince, açıkçası aktif olarak kullanılacağını düşünmüyorum. Çünkü su ana kadar görev yaptığım okullarda gözlemlediğim kadarıyla öğretmenlerde yeni ve farklı olanı kolay kolay benimsememe gibi bir durum söz konusu. Ayrıca öğretmenler haklı olarak sosyal medya kullanımının dersin ciddiyetini azaltacağı, disiplin sağlamanın zorlaşacağı yönünde düşüncelere de kapılabilir.”

Tablo 13’te görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenleri, gelecek yıllarda sosyal medyanın eğitim süreçleri içerisindeki yerinin giderek artacağını belirtmişlerdir. Görüşler incelendiğinde; gelecekte

eğitimde sosyal medya kullanımının daha da yaygınlaşacağını ve bunun vazgeçilmez bir durum olduğunu ifade etmişlerdir. Bütün temalara verilen görüşler genel olarak değerlendirildiğinde, sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasının önemli, yararlı olduğunu ve eğitime olumlu katkısının olacağını düşünmektedirler. Öğrenciyi tanıma ve öğrenciye rehberlik etme fırsatı verdiğini; ancak bilinçli ve sorumlu kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda sosyal medyanın hayatımızın bir parçası olduğunu ve eğitim süreçlerinde kullanılmasının çağımızın vazgeçilmez bir gereği olduğunu belirtmişlerdir. Diğer yandan sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın mesleki gelişimlerine katkıda bulunduğunu; ancak alt yapı ve fiziki şartlarının yetersiz olduğu eğitim kurumlarında MEB tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu olumlu düşüncelerin yanında fiziki koşullardan, yasal düzenlemelerin eksikliğinden ve güvenlik sorunlarından dolayı sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasına olumsuz yaklaşan sosyal bilgiler öğretmenleri de bulunmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmaya 14'ü kadın, 16'sı erkek olmak üzere 30 sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Bu katılımcıların çoğunluğu lisans mezunu olup; Marmara, Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde; il merkezi, ilçe merkezi ve ilçe merkezine bağlı köy/kasabada görev yapmaktadır ve 1-10 yıl mesleki kıdeme sahiptir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Medyanın Eğitimde Kullanılması ile İlgili Görüşlerine Yönelik Sonuçlar

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasına yönelik görüşleri incelendiğinde; sosyal bilgiler öğretmenleri, çocukların ve öğretmenlerin çoğunun sosyal medya kullandığını, artık hayatın vazgeçilmezi olduğunu, öğrencilerin sosyal medyada boşa zaman geçirmeleri yerine eğitsel amaçlı kullanılabileceğini ve eğitimin etkililiğini artıracaklarını ifade etmişlerdir. Ayrıntıya inildiğinde ise; sosyal medyanın ders işlenmesi esnasında dikkati canlı tutabileceği belirtilmiştir. Sosyal medyada yapılan paylaşımlardan faydalanarak derste örnekler verilmesi, öğrencilerin derse ilgisinin dağıldığı anlarda tekrar toparlanması adına olumlu olacağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin hayatında büyük yer kaplayan, çocuk ve gençlerin neredeyse tamamının kullandığı sosyal medya ile öğretmen-öğrenci iletişiminin geliştirilebileceğidir. Bu yöndeki görüşlere göre öğrenci ve öğretmen arasındaki iletişim okul duvarlarından ve eğitim sürelerinden sıyrılarak daha rahat bir iletişim ortamının yaratılabildiği yönündedir. Araştırmanın sonuçları temalara göre ayrı ayrı incelenmiştir. Bunlar;

Tema 1: Sosyal medyanın eğitimde kullanılması Sosyal bilgiler öğretmenlerinin "*sosyal medyayı eğitimde kullanma durumu*" teması incelendiğinde; cinsiyet, mesleki kıdem, görev yerleşim şekli ve görev yapılan bölge değişkenlerine göre kadın ve erkek sosyal bilgiler öğretmenleri arasında görüş ayrılıklarına rastlanmıştır. Sosyal medyanın eğitimde kullanılması teması "*cinsiyet*" değişkenine göre incelendiğinde; erkek ve kadın sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitimde kullanılmasını önemli ve yararlı bulmaktadırlar. Diğer yandan kadın sosyal bilgiler öğretmenleri bunu sosyal medyanın sık ve etkin kullanımına, erkek sosyal bilgiler öğretmenleri de sosyal medya kullanımının eğitime olan katkısına bağlamaktadırlar. "*Mesleki kıdem*" değişkeni incelendiğinde; öğretmenlik mesleğinde 6-10 yıl çalışmış olan erkek sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitimde kullanılmasını hızlı bilgi paylaşımı ve iletişim açısından kadın sosyal bilgiler öğretmenleri kadar değerli bulmakla birlikte, kadın sosyal bilgiler öğretmenlerine nazaran sosyal medya kullanımının eğitime etkisini daha çok vurgulamışlardır.

“Görev yapılan yerleşim şekli” değişkeni incelendiğinde; ilçe merkezine bağlı köy/kasabada görev yapan erkek sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre; sosyal medyanın eğitimde kullanılması, kadın sosyal bilgiler öğretmenlerine göre daha önemli ve yararlı bulunmuştur. **“Görev yapılan bölge”** değişkeni incelendiğinde; Marmara bölgesinde görev yapan erkek ve kadın sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitimde kullanılmasını eğitime katkısının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak kadın sosyal bilgiler öğretmenlerinden farklı olarak erkek sosyal bilgiler öğretmenleri bu konuda hızlı bilgi paylaşımı ve iletişimin önemine de vurgu yapmışlardır. Yine Ege bölgesinde görev yapan kadın sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitim süreçlerinde bilinçli ve sorumlu bir şekilde kullanılması gerektiğini düşünmektedirler. Kadınlardan farklı olarak erkek sosyal bilgiler öğretmenleri ise; sosyal medyanın eğitimde kullanılmasını önemli ve yararlı bulmaktadırlar. Diğer yandan Marmara bölgesinde görev yapan kadın sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın kullanımının eğitime yararlı ve önemli olduğunu düşünmekle birlikte, Ege bölgesinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitimde sorumlu bir şekilde kullanılması gerektiğini düşünmektedirler. Aynı durumda Marmara bölgesinde görev yapan erkekler sosyal medyanın sık ve etkin kullanılmasından dolayı eğitim süreçlerinde yararlı olacağını düşünürken, Ege bölgesinde görev yapan erkek sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanımının yararlı olacağını düşünmektedirler.

Tema 2: Sosyal medyanın eğitimde kullanım durumu Sosyal bilgiler öğretmenlerinin **“sosyal medyayı eğitimde kullanma durumu”** incelendiğinde; cinsiyet ve mesleki kıdem değişkenlerine göre kadın ve erkek sosyal bilgiler öğretmenleri arasında görüş farklılıkları bulunmuştur. Cinsiyet, mesleki kıdem, görev yapılan yerleşim şekli ve görev yapılan bölge değişkenlerine göre kadın ve erkek sosyal bilgiler öğretmenleri birbirlerinden farklı görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Sosyal medyayı eğitimde kullanma durumu temasını **“cinsiyet”** değişkeni açısından incelendiğinde; erkek sosyal bilgiler öğretmenleri, kadın sosyal bilgiler öğretmenleri gibi sosyal medyanın eğitime olan katkısından, sosyal medya sayesinde gerçekleştirilen bilgi paylaşımından ve hem öğrenci – öğretmen hem de veli – öğretmen iletişimine olan katkısından dolayı kullanmayı tercih etmektedirler. Ancak erkek sosyal bilgiler öğretmenleri fiziki koşullar ve altyapı yetersizliği nedeniyle sosyal medyayı eğitimde kullanamamaktadırlar.

“Mesleki kıdem” değişkeni ele alındığında; 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip kadın ve erkek sosyal bilgiler öğretmenleri, cinsiyet değişkeninde olduğu gibi sosyal medyanın eğitime katkısı ve iletişime olan katkısından dolayı kullanmayı tercih etmektedirler. Buradaki farklılık ise; 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip erkek sosyal bilgiler öğretmenleri, kadın sosyal bilgiler öğretmenlerine nazaran sosyal medyanın eğitim ortamlarında kullanırken daha sorumlu ve temkinli olduklarını vurgulamışlardır. 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip kadın ve erkek sosyal bilgiler öğretmenleri de sosyal medyanın eğitime olumlu etkisinden dolayı sosyal medyayı kullanmaktadırlar. 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip erkek sosyal bilgiler öğretmenleri bilginin hızlı paylaşımına ve iletişimin gelişmesine kadın sosyal bilgiler öğretmenlerinden daha çok değer verdikleri görüşünü belirtmişlerdir. 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip sosyal bilgiler öğretmenleri fiziki koşullar (internetin olmaması, altyapı yetersizliği vb.) nedeniyle sosyal medyayı eğitimde kullanmak istemelerine rağmen kullanamamaktadırlar. Sosyal medyanın eğitimde kullanılmasına olumsuz görüşler belirten bir erkek sosyal bilgiler öğretmeni de klasik öğretim yöntemini tercih ettiğini, eğitimde sosyal medya kullanımının öğrenci ve öğretmen arasındaki ilişkiye zarar verebileceğini belirtmiştir. Diğer yandan 1-5 ve 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip erkek sosyal bilgiler öğretmenleri eğitime olumlu katkılarından dolayı sosyal medyayı kullanmayı tercih etmişlerdir. Ancak 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip erkek sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medya kullanırken tedbiri elden bırakmamak gerektiğini düşünürken, 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip erkek sosyal bilgiler

öğretmenleri bilginin hızlı paylaşımı ve iletişim nedeniyle kullandıklarını ifade etmişlerdir. Mesleğinin ilk yıllarında bulunan erkek sosyal bilgiler öğretmenlerinin daha temkinli olduğu görülmüştür. 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip kadın sosyal bilgiler öğretmenlerinin de 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip kadın sosyal bilgiler öğretmenlerine nazaran sosyal medyayı eğitim için daha yararlı ve önemli gördükleri için kullandıkları anlaşılmıştır.

Araştırmaya katılanların **“görev yapılan yerleşim şekli”** değişkenine ilişkin; il merkezine bağlı köy/kasabada görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyayı eğitime olan katkısından dolayı kullanmayı tercih ederken, fiziki koşullar nedeniyle de kullanamamaktadırlar. İl merkezinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri de sosyal medyanın eğitime olan katkısı, bilginin hızlı paylaşımı ve iletişim nedenlerinden dolayı kullanmayı tercih ederken, kullanmamak için bir nedenlerinin olmadığı görülmüştür. **“görev yapılan bölge”** değişkeni incelendiğinde; Ege bölgesinde görev yapan kadın sosyal bilgiler öğretmenleri eğitimde sosyal medyayı kullanırken sorumlu ve temkinli olmaya çalışmaktadırlar. Erkek sosyal bilgiler öğretmenleri de sosyal medyanın eğitime olumlu etkilerinden dolayı kullanmaktadır.

Tema 3: Öğretmenler sosyal medyayı kullanmalı mıdır? “Öğretmenler sosyal medyayı kullanmalı mıdır?” teması incelendiğinde; cinsiyet değişkenine göre kadın ve erkek sosyal bilgiler öğretmenleri benzer görüşlere sahip olsalar da görüş farklılığı olan konularda bulunmuştur. Görev yapılan yerleşim şekli ve mesleki kıdem değişkenlerine göre kadın ve erkek sosyal bilgiler öğretmenleri birbirlerinden farklı görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri **“cinsiyet”** değişkenine göre incelendiğinde; erkek sosyal bilgiler öğretmenleri, kadın sosyal bilgiler öğretmenleri gibi sosyal medyanın eğitime olumlu katkısından dolayı kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ancak kadın sosyal bilgiler öğretmenlerinden farklı olarak erkek sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasının önemli ve yararlı olmasından dolayı ve kullanırken de bilinçli bir şekilde kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

“Mesleki kıdem” değişkeni incelendiğinde; 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip kadın sosyal bilgiler öğretmenleri eğitime katkısı ve yararlarından dolayı sosyal medyanın eğitimde kullanılması gerektiği yönünde görüş bildirirken; erkek sosyal bilgiler öğretmenleri daha çok sosyal medyanın sorumlu ve bilinçli kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca erkek sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medya kullanımının kendilerinin mesleki gelişimlerine katkıda bulunduğunu ifade etmişlerdir. Diğer yandan 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip kadın öğretmenler sosyal medya kullanımını, çağı yakalamanın bir gereği olarak görürken; erkek öğretmenler ise öğrencileri tanıma, öğrencilerle bilgi paylaşımı, öğrenci ve veli iletişim ve öğrencilerin sosyal medyayı aktif olarak kullanmalarından dolayı sosyal medyanın eğitimde kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip erkek sosyal bilgiler öğretmenleri sorumlu kullanım ve mesleki gelişime katkısından dolayı; 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip erkek sosyal bilgiler öğretmenleri de farklı olarak bilginin hızlı paylaşımı, iletişim, öğrenci takibi ve bilinçli kullanım gibi nedenlerden dolayı sosyal medyanın eğitimde kullanılması gerektiğine ilişkin farklı görüşler ifade etmişlerdir. **“Görev yapılan yerleşim şekli”** değişkenine göre görüşler incelendiğinde; il merkezinde görev yapan kadın sosyal bilgiler öğretmenleri eğitimde sosyal medya kullanılmasının içinde bulunduğumuz çağın bir gereği olduğunu; erkek sosyal bilgiler öğretmenleri de öğrenciyi tanıma, takip etme ve eğitime olumlu etkilerinden dolayı sosyal medyanın eğitimde kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tema 4: Öğretmenler sosyal medya eğitimi almalı mıdır? “Öğretmenler sosyal medya eğitimi almalı mıdır?” teması incelendiğinde; cinsiyet, görev yapılan yerleşim şekli ve görev yapılan bölge değişkenlerine göre kadın ve erkek sosyal bilgiler öğretmenleri birbirlerinden farklı görüşlere

sahip oldukları görülmüştür. *“Cinsiyet”* değişkenine göre kadın sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın etkin kullanımı, yararlı olması, öğretmenlerin sosyal medyayı kullanırken bilinçli olması ve alınacak eğitimin isteğe bağlı olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Diğer yandan erkek sosyal bilgiler öğretmenleri de eğitim süreçlerinde sosyal medya kullanımı eğitiminin gerekli olduğunu ifade etmişlerdir.

“Görev yapılan yerleşim şekli” değişkeninde göre; il merkezinde görev yapan kadın sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılması ve sosyal medya kullanımı eğitimi için gerekli hazırlıkların yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Erkek sosyal bilgiler öğretmenleri ise; eğitimde sosyal medya kullanımı eğitiminin başlı başına bir gereklilik olduğunu ifade etmişlerdir. *“Görev yapılan bölge”* değişkeni incelendiğinde; Ege bölgesinde görev yapan kadın sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medya eğitimi alma konusunda belirleyici bir görüş bildirmemişlerdir. Ancak erkek sosyal bilgiler öğretmenleri, öğretmenlerin sosyal medya eğitimi alması gerektiği konusunda görüş birliğine varmışlardır.

Tema 5: Gelecekte sosyal medya ve eğitim *“Gelecek yıllarda eğitim ile sosyal medya”* arasındaki ilişki ile ilgili görüşlere bakılırsa; erkek ve kadın sosyal bilgiler öğretmenleri gelecek yıllarda eğitim ile sosyal medya arasındaki ilişkinin artarak yaygınlaşacağını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin tamamına yakını bu soruya olumlu yanıt vermişlerdir. *“Cinsiyet”* değişkenine göre; erkek ve kadın sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal medyanın eğitimde kullanımının gelecekte artarak yaygınlaşacağını ifade etmişlerdir. Erkek sosyal bilgiler öğretmenleri gelecekte eğitimde sosyal medya kullanımının vazgeçilmez olacağını ifade etmişlerdir. Olumlu görüşlerin aksine kadın sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal medyanın eğitimde kullanılmasını kabullenemeyen ve bunun yararsız olacağına dair görüşlerde bulunmuşlardır. Kadın sosyal bilgiler öğretmenlerinin aksine erkek sosyal bilgiler öğretmenleri gelecekte eğitimde sosyal medya kullanımına dair olumsuz görüş bildiren olmamıştır. *“Mesleki kıdem”* değişkeni incelendiğinde 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip kadın sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal medyanın eğitimde kullanılmasının eğitim açısından yararlı olacağını ve eğitime katkılarından dolayı sosyal medya ile eğitim arasındaki ilişkinin olumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer yandan 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip erkek öğretmenler de kadın öğretmenlerden farklı olarak gelecek yıllarda eğitim süreçlerinde sosyal medya kullanımının giderek yaygınlaşacağını ifade etmişlerdir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal Medyanın Eğitimde Kullanımı ile İlgili Görüşlere Yönelik Tartışma

Çalışmada araştırılan bir diğer konu ise sosyal medyanın eğitimde kullanımına yönelik öğretmenlerin görüşleridir. Genel itibarıyla öğretmenler sosyal medyanın eğitsel amaçlarla kullanımına olumlu yaklaşmaktadır. Sosyal medya ile öğrencilerin derse olan ilgilerini canlı tutabildiklerini, öğretmen-öğrenci ilişkisini ve iletişimini geliştirebildiklerini, ders materyallerini okul saatleri dışında bile paylaşabildiklerini ve bu sayede öğrenimi okul saatlerinin dışına da yayabildiklerini, dolayısıyla da öğrenme ve öğretme süreçlerini destekleyici bir unsur olduğunu belirtmişlerdir. Daha önce yapılan birçok araştırma da bu sonuç ile benzerlik göstermektedir (Ellison, Steinfield, Lampe, 2007; Lim, Agostinho, Harper, Chicharo, 2014; Kabilan, Ahmad, Abidin, 2010; Ng, Wong, 2013; Ratneswary, Rasiah, 2013). McCharty (2010) Facebook'un öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci etkileşimini sınıf içerisinde yeteri kadar sağlanamayan iletişimi geliştirmede kullanıcı dostu ve yaygın bir teknoloji olduğunu belirtmiştir. (McCharty, 2010; akt. Çoklar, 2012, s.49). Ajjan ve Harsthone (2008; s.79), eğitimciler tarafından öğrenciler arasında etkileşime en fazla yarar sağlayacak web 2,0 uygulaması olarak sosyal paylaşım sitelerinin

görüldüğünü belirtmişlerdir. Baran (2010), Acar ve Yenmiş'in (2014) yaptıkları araştırmalar bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik gösteren diğer araştırmalardır.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri, sosyal medyanın eğitimde kullanılması ile ilgili olumlu görüşler bildirmelerine rağmen öğrencilerin eğitimde sosyal medya kullanımını teşvik etmediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç da Kilis, Rapp ve Gülbahar'ın (2014) yaptıkları araştırmanın sonucu ile paralellik göstermektedir. Yapılan bu araştırmaya göre; sosyal medyanın neredeyse katılımcı üniversitelerdeki eğitimler tarafından yaygın biçimde kullanıldığını ancak sosyal medyanın eğitsel mevcut potansiyeli bakımından bireylerin farkındalıklarının yeterli seviyede olmadığını ifade etmişlerdir.

Sosyal medyayı kullanmadığını belirten öğretmenler ise her öğrencinin internet erişimi olamayabileceğini ya da okulun fiziki yapısının sosyal medya kullanımına uygun olmadığını, bunun da fırsat eşitliği ilkesini zedeleyeceği ve sosyal medyadaki güvenlik endişesi gibi gerekçeler öne sürmüştür. Tosun (2015; s.130), öğrencilerin önemli bir yüzdesinin sosyal ağlara bağlanmak için belli bir saat aralığını tercih etmemesi, istedikleri saatte sosyal ağlara bağlanabilmesi, okul saatlerinde de bunu yaptıklarının bir göstergesidir. Güdülenme eksikliği, dikkat dağınıklığı, sorumluluklarını yerine getirmeme gibi olumsuz etkileri olabileceği dikkate alındığında, öğrencilerin okul ortamında sosyal ağları diledikleri gibi kullanması istenilen bir durum olmadığını ifade etmiştir. Bu durum araştırmaya katılan ve olumsuz görüş bildiren sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşleriyle paralellik göstermektedir.

Korucu ve Sezer (2016; s.392), öğretmenlerin teknoloji kullanımında kendini yetersiz gördüğü ve ders sürecinde zaman kaybına yol açtığını belirlemişlerdir. Öğretim sürecinde en fazla alt yapı problemlerinden dolayı sorun yaşadıkları maliyet ve bağlantı problemlerinin sorun olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Web 2,0 teknolojisinin kullanılması ile birlikte öğrencilerde kalıcı öğrenmeler ve etkin katılımın sağlandığının, dikkatlerini topladıklarının, daha fazla tekrar yaptıklarının, ilgilerinin ve işbirliğine dayalı çalışmalarının arttığının; ancak yığılan ve düzensiz bilgi arasından seçimde zorlandıklarının, bağımlılık yapacağı ve maliyeti arttıracığının öğretmenler tarafından vurgulandığını ifade etmişlerdir. Bu çalışmaların yanında (Usluel, Mazman ve Arıkan, 2009; Jones, Blackey et. al., 2010; Luckin, Clark et. al., 2009; Menteşe, 2013; Yüksel ve Olpak, 2014) bu çalışmayla benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmenlere göre sosyal medya ile eğitim ilişkisi gelecekte daha da gelişecektir. Sosyal medya ile eğitim ilişkisinin gelişmesi ile birlikte uzaktan eğitim yaygınlaşabilecek ve klasik okulun yerini internet tabanlı bir eğitim alabilecektir. Öztürk ve Akgün'e (2012; s.62) göre sosyal ağların daha etkili ve verimli bir öğrenmeyi destekleme potansiyeli taşıdıkları anlaşılmaktadır. Özellikle de üniversite öğrencileri sosyal ağları eğitim süreçlerinde formal olarak kullanma açısından diğer öğrenci gruplarına kıyasla daha isteklidirler. Menteşe'nin (2013; s.69), çalışmaya katılan öğretmen ve okul yöneticilerinin, sosyal medya ortam ve araçlarının eğitimde kullanılması ile ilgili olumlu görüşlerde bulunduğunu belirtmiştir. Şahin ve İleritürk (2013; s.18) yaptıkları çalışmada; öğretmenlerin çoğunluğunun sosyal medya web sitelerini öğretim amaçlı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu araştırmalar elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

Öneriler

Elde edilen bulgular dikkate alındığında birtakım öneriler sunulabilir. Bu öneriler kurumlara, uygulayıcılara ve araştırmacılara olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır.

Kurumlara Yönelik Öneriler

1. Millî Eğitim Bakanlığı, 1 Temmuz 2015'te Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği değişikliğinde, okullarda sosyal medya kullanımını

yasaklayan kararını gözden geçirmelidir. Bu karar 17 Temmuz 2017’de yayınlanan yeni 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan “Dijital Yetkinlik” becerisi ile MEB’in kendi aldığı kararıyla çelişir görünmektedir.

2. MEB yayımladığı yeni 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan “Dijital Yetkinlik” becerisine ek olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim süreçlerinde çeşitli web 2,0 araçlarının kullanılmasını desteklemelidir.

3. Sadece 5. sınıf öğretim programı değil, diğer öğretim programlarına da “Dijital Yetkinlik” becerisi yoğunlaştırılarak eklenebilir.

4. Öğretmen ve öğrenenlerin sosyal ağlarda bireysel ve grup çalışması yapmalarına yönelik ders dışı proje uygulamaları için gerekli yasal altyapı oluşturulmalıdır. Örneğin; bahsedilen çalışmalarda ebeveynlerin yazılı izinleri alınması şartı koşulabilir.

5. Millî Eğitim Bakanlığı, eğitim-öğretim kurumlarında sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımı için gerekli altyapıyı oluşturmalıdır. Bunun için internete erişim sınırlamasını azaltabilir.

6. Yine öğretmen eğitiminde “Dijital Okuryazarlık”, “Bilgi Okuryazarlığı” ve “Yeni Medya Okuryazarlığı” vb. becerilerin kazandırılacağı öğretim programı hazırlanabilir. Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu’na görev düşmektedir.

7. Millî Eğitim Bakanlığı, dijital araçların eğitim süreçleri ile bütünleşmesi konusunda ulusal veya uluslararası bir program geliştirerek fiziki şartların uygun olmadığı bölgelerdeki dezavantajlı öğrenciler de bu program içine alınarak uluslararası değerlendirme sınavlarında (PISA, TIMSS vb.) Türkiye’de öğrenim gören öğrencilerin ortalama puanları yükseltilebilir. Bunun için öğretmenler veya akademisyenler proje dâhilinde TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) vb. kurumlara başvurabilir.

8. Yine Millî Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu, akademik açıdan kendilerini geliştirmeleri için öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin “Eğitimde Sosyal Ağların Kullanımı” ile ilgili bilimsel etkinliklere katılmalarını sağlayabilir. Bu durum için Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü bünyesinde bilimsel etkinlikler takip edilerek İl Millî Eğitim Müdürlükleri’ne istekli öğretmenlerin katılımı ve gerekli izinlerin verilmesi hakkında yazıların gönderilmesi vb. görevleri olan bir birim oluşturulabilir.

9. Gerçekleştirilen bu bilimsel etkinlikler ile öğretmenlerin eğitimde sosyal ağların kullanımına yönelik yönlendirmeler sayesinde yapılandırmacı öğretim kuramları ve teknoloji kullanımı ile bütünleşmesini sağlayabilir.

10. Başta MEB olmak üzere eğitim ile ilgili sivil toplum kuruluşları, sosyal medyanın eğitim kurumlarında kötü amaçlı veya gereksiz kullanılmasını önleyecek çeşitli tedbirler (broşür, animasyon, uzman seminerleri, aile seminerleri vb.) alabilir.

11. Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye’deki bölgeler arası, yerleşim yerleri arası ve hatta eğitim kurumları arası teknoloji alt yapı farklılıklarını giderecek hazırlıklar yapmalıdır.

12. Öğretmen yetiştiren kurumlar, teknolojiyi eğitim süreçleri ile bütünleştirme konusunda alanında uzman eğitimciler yetirilmesi için ilgili bölüm veya programlar açabilir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Öncelikle öğretmenler günümüz dijital dünyasında dijital öğrencilerin öğrenme işlemini nasıl gerçekleştirdiğini kavraması gereklidir. Bilgi ve iletişim teknolojileri sayesinde bu konuda birçok kaynak ve bilgi yayınlanmaktadır. Birçok dijital kaynakta dijital öğrenme uygulamaları mevcuttur. Ayrıca bu konu ile ilgili birçok bilimsel etkinlik yapılmaktadır. MEB’in Eğitimde FATİH Projesi Eğitim Teknolojileri Zirvesi bu etkinliklere örnek olarak gösterilebilir.

2. Bahsedilen kaynakları incelenerek veya bilimsel etkinliklere katılım gösterilerek, öğretmenler dijital yerli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için dijital becerilerini geliştirebilir.

3. Öğretmen ve öğretmen adaylarının kendilerini geliştirmek için teknoloji ile ilgili olan bilimsel ve akademik etkinliklere katılmalı hatta teknolojinin eğitimde kullanılması ile ilgili lisansüstü programlara başvurmalıdırlar. Son yıllarda Türkiye’de yaygınlaşan “Eğitim Teknolojileri” lisansüstü programı vb. programlar olabilir.
4. Öğretmenler okulda iletişimi (öğretmen-öğretmen, öğretmen-öğrenci, öğretmen-veli vb.)ve dayanışmayı sağlamak için sosyal ağlardan yararlanarak bir okul kültürü oluşturabilirler. Bu durumu oluşturabilecek birçok mobil ve web uygulaması bulunmaktadır. Örneğin; Google Classroom, Class Dojo, Edmodo vb.
5. Öğretmenler, öğrencilerin derslerinde daha aktif olmalarını sağlamak için sosyal medyayı eğitimde kullanmalıdırlar. Edmodo ve Class Dojo gibi uygulamalar öğrencileri eğitim süreçlerinde daha aktif hale getirebilirler.
6. Sosyal medya araçlarını eğitim süreçlerinde kullanan öğretmenlerin bu konuda bilinçli olmaları ve sorumluluk duygusu içinde olmaları gereklidir. Facebook veya Twitter’ı eğitim süreçlerinde kullanan bir öğretmen paylaşımlarına dikkat etmeli ve aynı şekilde öğrencilerinin paylaşımlarını takip edebilmelidir.
7. Öğretmenler kendi aralarında sosyal medya grupları oluşturarak mesleki gelişim konusunda etkileşimde bulunabilirler. Bu duruma en güzel örnek; bu araştırmanın da çalışma grubunu oluşturan “Türkiye Sosyal Bilgiler Zümresi” Facebook grubudur.
8. Öğretmenlerin sosyal ağları özellikle eğitim amaçlı kullanımı konusunda okul yöneticileri ve aileler tarafından desteklenmesi için çalışmalar yürütülmelidir. MEB’e bağlı devlet okullarında görev yapan okul müdürleri bu konuda daha girişimci olabilir. Öğretmenleri sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanımı konusunda cesaretlendirmelidir. Sosyal medyanın eğitimde kullanılması ile ilgili projeler hazırlanarak veli toplantılarında öğretmenler ile birlikte bu projelerin hazırlanış, uygulanış ve beklenen kazanımları ayrıntılı bir şekilde ebeveynler ile paylaşılabilir.
9. Sosyal medya ve dijital araçların sınıflarda uygulanması konusunda yine sosyal medyada çeşitli gruplar ve topluluklar bulunmaktadır. Öğretmenler bu topluluklara üye olarak mesleki açıdan kendilerini geliştirebilirler.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışma sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapılmıştır. Farklı branşlardan öğretmenler ile de yapılması tavsiye edilir. Yapılan bu çalışmalarda branşlar arası karşılaştırmalar da yapılabilir.
2. Sosyal medyanın eğitim ortamlarında daha verimli kullanılması için detaylı araştırmalar yapılmalıdır. Örneğin; Sarsar, Başbay ve Başbay, 2015; Ekici ve Kıyıcı, 2012; Geç, 2010 vb.
3. Türkiye’deki kuşak yapısına ilişkin ayrıntılı bir toplumsal çalışma yapılabilir.
4. Sosyal bilgiler öğretmenliği programında öğrenim gören farklı sınıf düzeyindeki öğretmen adayları üzerinde sosyal medyanın eğitimde kullanılması ve bu konudaki tutum, becerilerine ilişkin araştırmalar yapılabilir.
5. Eğitim fakültelerinde görev yapan akademisyenlerin 21. yüzyıl öğretmenlerini yetiştirmede öğretmen adaylarına 21. yüzyıl becerileri kazandırma düzeyine ilişkin araştırmalar yapılabilir.
6. Yine eğitim fakültelerinde görev yapan akademisyenlerin, teknoloji okuryazarlığı düzeyleri ve dijital araçların eğitim süreçlerinde kullanılmasına yönelik tutum ve düşünceleri üzerine araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Ajjan, H., ve Hartshorne, R. (2008) Investigating Faculty Decisions to Adopt Web 2.0 Technologies: Theory and Empirical Tests. *The Internet and Higher Education*, 11(2), 71-80. 15.05.2018 tarihinde <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1096751608000225> adresinden alınmıştır.

- Arslan, A. (2015). Eğitim ve Öğretimde Sosyal Medyanın Kullanımı. A. Büyükaslan, & A. M. Kırık içinde, Sosyal Medya Araştırmaları 2: Sosyalleşen Olgular (s. 191-219). Konya: Çizgi Kitapevi
- Boyd, D. ve Ellison, N. (2008). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230. 14.06.2017 tarihinde <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x/full> adresinden alınmıştır.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. California: Sage Publications.
- Çoklar, A. (2012). Evaluations of Students on Facebook as an Educational Environment. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 3(2), 42-53. 05.07.2016 tarihinde <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tojqi/article/view/5000093471> adresinden alınmıştır.
- Erdemir, N., Bakırcı, H. ve Eydurun, E. (2009). Öğretmen Adaylarının Eğitimde Teknolojiyi Kullanabilme Özgüvenlerinin Tespiti. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*(3), 99-108. 24.07.2015 tarihinde <http://www.tused.org/internet/tused/archive/v6/i3/text/tusedv6i3s9.pdf> adresinden alınmıştır.
- Framework for 21st Century Skills. (2016). Framework for 21st Century Learning. 05.10.2017 tarihinde http://www.p21.org/storage/documents/docs/P21_framework_0816.pdf adresinden alınmıştır.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2013). Gençlik ve Sosyal Medya Araştırma Raporu. Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı. 14.08.2017 tarihinde <http://www.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/3816/genclik-ve-spor-bakanligi-turkiyenin-en-kapsamli-sosyal-medya-arastirmasini-yapti.aspx> adresinden alınmıştır.
- Hung, H. T. ve Yuen, S. C. (2010). Educational Use of Social Networking Technology in Higher Education. *Teaching in Higher Education*, 15(6), 703-714. 12.09.2015 tarihinde <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13562517.2010.507307> adresinden alınmıştır.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Joosten, T. (2012). *Social Media for Educators: Strategies and Best Practices*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Kabilan, M., Ahmad, N. ve Abidin, M. (2010). Facebook: An Online Environment for Learning of English in Institutions of Higher Education? *Internet and Higher Education*, 13(4), 179-187. 12.10.2015 tarihinde <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1096751610000588> adresinden alınmıştır.
- Kilis, S., Rapp, C ve Gülbahar, Y. (2014) Eğitimde Sosyal Medya Kullanımına Yönelik Yükseköğretim Düzeyindeki Eğitimcilerin Algısı: Türkiye-Almanya Örnekleme. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*. C.3, S.3, s.20-28. 01/06/2018 tarihinde <http://www.jitte.org/article/view/1092000056/1092000046> adresinden alınmıştır.
- Korucu, A. ve Sezer, C. (2016). Web 2.0 Teknolojilerini Kullanma Sıklığının Ders Başarısı Üzerindeki Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 379-394. 12.07.2017 tarihinde http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/37.ag%C3%A2h_tugrul_korucu.pdf adresinden alınmıştır.
- Laird, T. (2014). Using Social Media i Education for Classroom Teaching, Students Learning and Educator Professional Development. A Project Submitted to the Faculty of Education in Conformity with the requirements for the Degree of Master of Education. Queen's University Kingston, Ontario, Canada. 25/05/2018 tarihinde <https://qspace.library.queensu.ca/bitstream/handle/1974/12197/M.ED%20PROJECT%20Tabitha%20Final%20Version.pdf?sequence=1> adresinden alınmıştır.
- Öztürk, M. ve Akgün, Ö. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanma Amaçları ve Bu Sitelerin Eğitimlerinde Kullanılması ile İlgili Görüşleri. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 49-67. 16.06.2016 tarihinde http://www.dergi.adu.edu.tr/egitimbilimleri/arsiv/2013_c4/2013_haziran/10_ozturk_akgun.pdf adresinden alınmıştır.

- Patton, M. (2014). *Qualitative Research & Evaluation Methods*. SAGE Publications, Inc.
- Poore, M. (2013). *Using Social Media in the Classroom: A Best Practice Guide*. SAGE Publications Ltd. Los Angeles.
- Şahin, İ. ve İleritürk, D. (2013). Sosyal Medyanın Öğretim Amaçlı Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. Seminer, Kocaeli. 03.07.2015 tarihinde http://www.academia.edu/7170855/Sosyal_medyan%C4%B1n_%C3%B6%C4%9Fretim_ama%C3%A7li_kullan%C4%B1m%C4%B1na_ili%C5%9Fkin_%C3%B6%C4%9Fretmen_g%C3%B6r%C3%BC%C5%9Fleri adresinden alınmıştır.
- Tosun, N. (2015). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Sosyal Ağ Kullanımı. *XX. Türkiye'de İnternet Konferansı'nda Sunulmuş Bildiri*, (s. 127-136). İstanbul. 12.07.2016 tarihinde <http://inet-tr.org.tr/inetconf20/kitap/inet15-NTosun.pdf> adresinden alınmıştır.
- Wang, J., Lin, C., Yu, W. ve Wu, E. (2013). Meaningful Engagement in Facebook Learning Environments: Merging Social and Academic Lives. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 14(1), 302-322. 14.07.2015 tarihinde <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tojde/article/view/5000102197/0> adresinden alınmıştır.
- Yıldız, H. ve Seferoğlu, S.S., (2013). Sayısal Uçurumun Önlenmesinde Eğitimin İşlevi Ve Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Bu Süreçteki Rolü. *Middle Eastern and African Journal of Educational Research (MAJER)*, S.3, s.69-79.24/05/2018 tarihinde <http://www.majersite.org/issue3/issue3.html> adresinden alınmıştır.